

A la pàg. 5: A propòsit de «La Dama Boba». Garcia Lorca i el teatre clàssic espanyol, per Joan Tomàs.

A la pàg. 7: L'impossible artístic, per Joan Sacs.

A la pàg. 8: Una conversa interessantíssima. Praga 1935 - Barcelona 1936, per Otto Mayer.

A PROPOSIT D'UN LLIBRE RECENT

Azaña i Catalunya

«Oyéndolos, se venía en conocimiento de que los separatistas acérrimos no eran tantos como los separatistas por desesperanza.»

(M. AZAÑA, Mi rebelión en Barcelona, pàg. 45.)

No s'ha parlat prou a Catalunya del darrer llibre de Manuel Azaña, *Mi rebelión en Barcelona*. En té força culpa la forçada indiscretitud que han de tenir els comentaris en

concepte del polític mestre en l'art de desfer-nosos, no existeix.

La gran novetat de Manuel Azaña, i la seva gran dificultat, és de voler, com el primer home de la Creació, anomenar les coses pel seu nom. Aquesta gran qualitat que, a moments, li ha fet nosa com si fos un de-

Els Dijous — Blancs

EL CAVALLER

Quan arribà a la població que havia escollit per tal de reposar de les seves cuites a Amèrica, el cavaller féu una entrada que causà una impressió formidable. Precisament, per un d'aquells afluixaments naturals en les ànimes deixades a cura d'un pastor jove en un ben plantat que reeixia en els bells nuclis femenins, la devoció general havia minvat considerablement i àdhuc les fanàtiques més acreditades s'atreïen a dir: «Tots els extrems són dolents; també és bo de distreure's una mica!»

El físic del cavaller corresponia, amb bastant exactitud, al de l'heroi cervantí: alt, esprimitat, amb bigoti i perilla, duia el para-sol com una albarda i donava a l'impermeable amb caputxa uns plecs perfectament entenedors. El seu primer gest públic fou ofrenar a l'altar del Davallament dues rengleres de condecoracions guanyades a la guerra de Cuba. Les llums glorioses que havien precedit la irrupció triomfal del cavaller anaren creixent i estenent-se i una aurèola de coratge i santedat acompanyà l'estrètua figura de l'enviat reparador.

Com en tots els totems de cens reduït, el càcic representava el poder civil de la localitat enfront dels altres poders i evidentment superior al de l'alcalde, perquè aquell era, de fet, el forjador dels alcaldes, jutges i fiscals que havien vist vuit lustres d'administració municipal i cap vara ni gramalla no podia competir amb la seva acció tentacular. Per això, el cavaller decidí d'antuvi penetrar a la gola mateixa del lleó i amansir-lo amb prediques d'elevats conceptes. El sabó que fins aleshores havia tingut anomenada solament pels debats sobre política rural i les estades intermitents dels artistes i escriptors passavolants, adquirí un nou allicient i els llamencs d'espiritualisme acudiren, encurosiats, a escoltar la paraula abrondada de l'apòstol. A les primeries, tothom considerava el cavaller amb deferència, però en constatar que acabava una massa prestigi, el capaire li insinuà si allò que feia no era envair d'altres esferes per al règim de les quals ja hi havia els especialitats i que podia exercir les seves facultats innegables per al proselitisme en l'endogament de la cosa pública. El cavaller es senti ferit en la seva arrogància i encara pronuncià uns quants sermons en brindis i repartiments de premis, però acceptà l'alcaldia en instaurar-se la Dictadura.

—Ja et tinc! — es digué pels seus dintres el càcic —. Ara veurem com te les arregles! Creient-se en un país conquerit, el cavaller emprà els mètodes de persuasió i enrolament que tants bons resultats li havien proporcionat en el terreny místic i, sense abandonar la dèria de parlar altes veus, establí contacte amb els seus governats mitjançant breus advertiments que no assolien la categoria d'edictes, ja fos per tal de recomanar un perfecte capteniment als banyistes, la suficient llargària dels vestits o el festeig correcte darrera les portes, a entrada de foc. Un dia, però, no depurà prou els termes i escript: «La obediència del ciutadano hacia la autoridad debe de ser tan leal como la del can a su amo». Els arrauxats, que estaven alerta, no deixaren passar aquesta ocasió per a iniciar una investida contra el cavaller i invocant la dignitat dels conterrànies, n'hi digueren quatre de fresques, tot condemnant la imatge del gos. El cavaller perdé la carta de navegar i demanà al vell càcic que desféu l'equivo. El mal, però, ja estava fet i el cavaller inicià la seva decadència: començà per rondinar sol pels carrers, bo i exagerant el seu pas marcial, i acabà —oh cruel desenllaç! — llançant expressions llausangeres a les noies, fins que s'esfumà.

Amb tot, hi ha qui assegura que el cavaller formà més d'un deixeble.

Matinejar a l'hora de sopar

Una vegada eren dos polítics... Un d'ells, que s'ocupava d'Obres Públiques, decidí sortir d'excursió. Anà, acompanyat del seu secretari, d'uns periodistes i d'altra gent, cap una vall famosa del territori de la seva jurisdicció. L'altre polític, que tenia cura de la Higiene i de la Sanitat, no volgué ésser menys que el seu collega, i a darrera hora s'engrescà també per a anar d'excursió a la mateixa vall.

El darrer, tot i haver sortit de la capital després del seu company d'Obres Públiques, arribà primer a la població on aquest havia de sopar i pernòctar. El sopar estava preparat. Quin sopar! —Està comandat pel vostre company i el seu seguici, senyor.

—Ja en faran un altre. El polític d'Obres Públiques i els seus seguidors, quan arribaren més tard, es trobaren sense sopar.

Processó amb fox-trots
Al contracte que una societat de Menarguens signà amb la vedetta Sara Gusch i la seva orquestra de jazz, es féu constar que l'orquestra hauria de pendre part a l'acte de col·locar la primera pedra d'un nou grup escolar.

L'orquestra complí el convingut. El complí tan bé que, en havent acabat aquell acte, el president de l'entitat, que no sabem si és l'alcalde, demanà a l'orquestra un nou favor: que toqués a la processó.

I heus ací com a la processó de la festa major de Menarguens es sentiren, enguany, les notes de diversos fox-trots.

Vaja!
Aquell de del dimarts va fer vuit dies, resultà, realment, una cosa extraordinària. No ja solament per la quantitat d'assistents —que ocupaven el Saló de les batalles, la galeria gòtica i el Pati famós— sinó també per la qualitat.

Entre les personalitats que hi descobrirem, recordem un senyor francès que teníem ja conegut per la publicació del seu retrat a la premsa estrangera. —Ets M. Letellier — ens digueren.

—Ah, sí! Aquell Letellier del qual es va parlar tant a França aleshores de l'afer de Bolo Pachà, si no anem equivocats.

—El mateix.

—Vaja!

«Ni ens miren!»
Del viatge, encara. El comentador més divertit fou, indiscutiblement, el sacerdot i diputat Basilio Alvarez.

—Ni nos miran! — deia, rient. Era cert!

Ves per on!
Un porter de la Plaça d'Urquinaona dimecres passat rebia, cada cinc minuts, una infinitat de visites, precedides de corredisses. L'home, mirant-se el mosaic i els graons de marbre bon xic confusos, confessà ingenuament:

—Ja veig que no em tocarà més remei que votar les esquerres!

Internacionalització
Vittorio Podrecca fa, en set o vuit llengües, la presentació de les seves prodigioses marionetes. Al llarg de la seva tirallonga, el públic està amb l'ai al cor per si s'oblida que actua a Catalunya, però, afortunadament, acaba amb un «Salut a tots!» que és vivament aplaudit.

MIRADOR INDISCRET

Animat per aquest gest de comprensió, un penedesenc pensa proposar al creador dels ninots vivents que incorpori al seu programa els balls de Cercolets i Pastorets i, sobretot, el Drac de Vilafranca que tantes similituds té amb el Llop Ferroç de Walt Disney. —Us desitjo més sort que la que tingué el Ball del Cirí amb la Pavlova! —digué Aureli Campmany.

Fi de temporada

Dissabte darrer arribaren a Sitges uns germans de la Doctrina Cristiana junt amb nombrosos turistes procedents de Bèlgica, entre els quals figuraven algunes senyores i senyoretes. Els veïns, en veure passar la comitiva, exclamaven: —Mira que van ben acompanyats aquests hermanos!

Però el més bo del cas és que els religiosos anaren a banyar-se a la Piscina lluint uns mallots 1900 impecables que destacaven extraordinàriament enmig dels slips i els jantzenes.

Una gentil nedadora que tot l'estiu s'ha sentit mill penjaments a causa del seu mallot brevíssim, exterioritzava així la seva satisfacció: —I ara que vagin dient les damas estropajosas de la colònia!

Les comparacions són odioses

A la sortida del Teatre dels Piccolis, una cotillaire del carrer de l'Hospital remarcava: —Quina feinada que deu haver tingut la modista! La veritat, els titelles de la Sala Empordanesa no m'agraden tant!

Una gota d'aigua a una altra

En desplegar, dijous passat, *La Publicitat*, un concurrent a la pena de periodistes del Col·legi tingué un surt: —Oliver Hardy al costat de Vallès i Puja!

Effectivament, el retrat d'En Duran i Ventosa era d'una gran semblança amb el del popular còmic de la pantalla. —Llavors que no sigui gestor d'Obres Públiques En Bulart i Rialp, que donaria un Stan Laurel perfecte! —concloué l'acreditat fisonomista.

Preludi i mort de Wagner

En la festa organitzada per la ciutat de Granollers en honor del mestre Casals, el senyor Josep, secretari del Comitè de Cinema de la Generalitat de Catalunya, actua de speaker davant el micròfon instal·lat per Ràdio Barcelona per a la retransmissió de la festa.

De la seva felicitat, cal palesar el domini perfecte que el senyor Josep té de la llengua castellana, anunciant: —...el concierto de la orquesta que dirige el extimo maestro Pablo Casals en el salón Majestic... (la j la deia molt bé).

En anunciar les obres, vàrem sentir com deia: —«Tristán e Isolde». Preludio y muerte de Wagner...

Manolo, alcalde d'Elx

Dies enrera, una comissió de ciutadans granollerins, presidida per l'alcalde senyor Gaset, féu una visita a Elx.

El nostre escultor Manolo Hugué, vestit amb el seu darrer uniforme (de pescador, amb el mocador al coll amb la clàssica argolla i la boina habitual), comparegué a la festa en honor de Pau Casals.

Manolo, és clar, així que fou vist fou cridat per diverses personalitats que assistien a la festa i es barrejà amb les autoritats. —Qui és aquest? —preguntava algun curios poc informat.

I un granollerí contestà, amb un aplom que no deixava lloc a cap mena de dubte: —Es l'alcalde d'Elx que torna la visita.

La gitana i l'«hungro»

El nostre col·laborador i «català d'Hongria» Oliver Brachfeld, requerit pels seus amics de Llagostera, va aconseguir fer-se escapol per uns quants dies de les seves nombroses tasques, per a participar en una acampada a la Platja d'Aro a la qual no manca cap any. Cal saber, també, que l'esmentat escriptor es va aficionat a la quirologia, o sigui l'art de llegir el caràcter de la mà, sobretot d'ençà que coneix la senyora Etti Federn-Kohlhaas, de la qual ja enguany va parlar des de les columnes de MIRADOR.

Així és que, quan el primer dia de l'acampada, s'hi presentaren dues gitanes: «Resaladico, deja que te eche la buenaventura...», etc., el conegut campió escaquista Robert Vidal exclamà:

—Que f... el camp; per això de les mans no necessitem cap gitana! No veieu que tenim aquí un hungro que ens ho fa millor i de franc?

«Mundo Católico» i les «misses»

No fa gaire, començà a sortir la revista *Mundo Católico*, precedida d'una propaganda que, tot i ésser silenciosa en gran part, no era per això menys eficaç.

Coneixeu la revista? Bon paper, molts gravats, col·laboracions d'anomenada... El que ha sortit més car és el darrer extrem. En efecte, una senyora, que era la que protegia liberalment l'esmentada revista, tallà les subvencions després de la publicació d'un article del senyor Angel Ossorio y Gallardo.

Fotografia presa en ocasió del banquet ofert al senyor Azaña quan, essent president del Consell, vingué a Barcelona a estrenar «La Corona»

temps de censura periodística. També influeix un temor d'abordar temes i punts ericats de suspicàcies i malentesos. No res menys, l'enueig d'haver d'escoltar les bertranades de quatre oportunistes impúdics, que, per més pena, es serveixen del català i es pretenen catalanistes. Aquests senyors no s'han donat que ens trobem en moments molt seriosos i ben poc propicis al conreu de beneiteries murriesques, les quals al capdavall no donen cap resultat.

Es veritat que aquests darrers que diem pretenen trobar no sé quines culpes i quins provincianismes en l'acció i reacció d'un poble i una força individualitat forastera que, per diversos camins, avancen cap a una mateixa fita. Ells, que s'han acoblat amb les pitjors desferres sempre que els ha vingut bé, neguen que hi pugui haver un afany de justícia que uneixi elements diversos, tan desmenjats segons quan i tan poc segons com! Però tota llur xafarderia no podrà impedir la força generosa, cordial, del poble de Catalunya, que cerca, sí, però també ofereix comprensió i coneixença.

Davant de Catalunya, l'actitud d'homens com Azaña és ben clara. No hi trobareu una gota d'adulació. En l'obra que comentem, per exemple, la mentalitat es troba austera i combatuda. Ell ho creu i ho diu. I dona més pes a les seves afirmacions la particularitat d'ésser formulades sense reticències ni tampoc ampliacions ni comentaris. Es una opinió, exposada amb una serenitat rodona i amb una tranquil·litat audaç.

La mateixa moral el guia en l'apreciació del fet de Catalunya i el catalanisme. Per Azaña com per a tota persona culta, fets són fets. No discuteix mai l'objecte quan és evident, ni el nega per comoditats apassionades—que també són passions còmodes—. La seva anàlisi del republicanisme a Catalunya i la seva relació amb el catalanisme, que constitueix el fons del capítol III de *Mi rebelión en Barcelona*, és una peça magistral d'assagista polític, i, al mateix temps, assenjala el camí més pràctic d'arribar a entendre'ns els catalans amb els altres pobles de la República.

Sempre ens ha semblat que una de les coses que pertorbaven més la solució del problema de convivència dels pobles que integren l'Estat (problema que es sol anomenar català, però que en realitat és de tot el cos de la República) és el tenir por de mirar les veritats de cara i dir-les pel seu nom. En un país—en uns països—on els polítics, per sistema, eliminen tot allò que la política pot tenir de docent, per tal de mantenir-la dintre l'esfera orgiàstica, de seguit que un problema no es pot resoldre amb una mena d'embriaguesa col·lectiva, no es pot fer passar a còpia de vi (poseu-hi el sentiment que més us plagui), resulta insoluble pels segles dels segles. Queda reduït a manifestar-se en forma convulsiva, amb intervals letàrgics. El

fecte, li prové d'ésser un home que s'ha format dintre les lletres i el pensament. Arribat a les platges de la política amb un bagatge distint dels altres, es fa remarcar i, a estones, no l'entenen. Posem per cas: quan Azaña diu que el blanc no és negre, s'indigna un sector cap a l'esquerra; quan sosté que el blanc i el negre no s'han de confondre d'ara endavant, les dretes criden sacrillegi. Perquè, per dissort, molts viuen o de l'error passat, o del que pensen imposar per a l'esdevenidor.

No hi fa res; el món consagra sempre la victòria dels cervells lúcids. I, si no fos així, no hi hauria glòria més gran que sucumbir o deixar de vèncer per no deixar-se entelar el cristall més pur de l'ànima.

Tant de bo tots i cadascú de nosaltres no es preocupés d'altra cosa sinó de conciliar-se amb la pròpia consciència i amb les orgullouses exigències de la Veritat. El que separa més els pobles d'Espanya és de no fixar-se prou a separar la veritat de l'error i de la passió.

ROSSEND LLATES

—Bé... tornarem a parlar del robatori de la catedral de Pamplona i del Chaco

Repel·lint males volences

A una hora molt avançada de la nit, i a la sortida d'una acadèmia de ball de les més concorregudes de Barcelona, trobem el poeta Domènec Perramon visiblement fatigat i en plena transpiració.
—Home, Perramon—li férem, sorpresos—: no sabem que freqüentéssiu aquests locals.
—Ja veureu—es justificà—: l'afany de poder quedar bé en societat obliga a molts excessos. De totes maneres he d'aclarir-vos que, més que per això, ho faig per sortir al pas de les males volences de certa gent que els agrada propalar que sóc un autòdidacta i que, com la majoria d'aquests, abomino l'acadèmia.

Sempre hi ha un pitjor

En Salvador Perarnau exerceix les seves dots poètiques al departament d'Economia i Agricultura, junt amb la no menys poetaessa Mercè Vila. De vegades, els crims de llurs freqüents baralles arriben al carrer.

Entre ordenances s'inicià aquest diàleg:
—Com que trafica tant, aquest Perarnau!
—Home, és clar: si l'Economia li va baldera, almenys que pugui justificar l'Agricultura!

"Professor català a Helsingfors"

Veritablement, Finlàndia està de moda; MIRADOR també hi contribueix amb l'article del seu col·laborador Màrius Gifreda. Però que la popularitat arribi a tals extrems... Veurà el lector.
Ho va contar un mestre, a la taula de la Maison Dorée, a una nombrosa penya d'aragonesos:
—Vinc de Tossa. Hi vaig trobar un petit senyor molt estrafolari que presumeix molt d'ésser professor a la Universitat de Barcelona: es diu Roura. (MIRADOR ja va parlar d'aquest popularíssim homenat a la mateixa secció, professor a la Normal de la Generalitat, criticant-li el seu català.) Doncs aquest bon senyor, en anar-se'n cap a un poblet de la Vall d'Aran, va posar al llibre de viatgers de la fonda, contestant a la pregunta: *Població adonde piensa dirigirse*: «Helsingfors»!
—Es veu que no hi ha anat mai, perquè aleshores ho hauria posat en l'original finlandès: Helsingki!—observà un altre de la penya.
—No, home, no—repliquà el primer—; savi com és, ja ho sap ell, però tenia por que no ho sabéssim nosaltres, els altres clients de la fonda!

"Tinc cara de savi jo?"
El mateix senyor Roura va dirigir una excursió, amb el flamant noi Udina, dels alumnes de la Normal. En un descans, va demanar als nois i noies encomanats a la seva custòdia:
—Com s'imaginen vostès els savis? Com jo? Per a vostès, tenim cara de savis, el senyor Udina i jo?
Silenci glacial. Al cap d'un minut, es sent una veu petita que murmura:
—Feu cara de barruts, això sí!

L'educació

El senyor Roura, abans d'ésser nomenat professor a la Normal, va passar dos anys pensionat a Alemanya. Per això presumeix de tenir molta bona educació. Ara que hi ha una «bona educació» a l'alemanya que, per exemple, certs francesos no saben pas apreciar. Ens serveix de testimoni el cas següent.
A la Normal, a les tardes, els professors tenen unes «hores de vigilància» que requereixen només llur presència, i res més. Hi ha un torn establert rigorosament, i l'únic que tenia el privilegi de no fer aquesta feina un xic molestosa—precisament perquè no té gaire finalitat—era precisament el senyor Roura. Un dia, tanmateix, va anar-hi, per a substituir un company seu, i va trobar que el seu col·lega de torn, el professor de francès, va arribar amb una mitja hora de retard. Cal dir que aquest senyor francès és del millor que hi ha, porta molts anys a Barcelona, pensionat pel seu govern, escriu articles de geografia catalana, té una tesi doctoral sobre la nostra economia, té conferències a París sobre el Port Franc, etcètera, etc., i la seva labor és molt apreciada entre nosaltres per tothom, des de l'abbé Tarré fins a En Pau Vila. És agregat de la Universitat de París, *ex-normalien*, etcètera. Cal saber tot això per a jutjar de la grosseria d'aquell homenat («educat») a Alemanya.
En veure'l entrar amb retard, el senyor Roura l'insultà de mala manera, davant els alumnes, parlant-li amb una superioritat com si fos un noi petit. El professor francès va rebutjar enèrgicament el to grosser, sense per discreció—demostrar-li (com hauria degut) la seva superioritat palesa. Des d'aleshores, encara que sigui poc creïble, és el senyor Roura que no torna el salut al seu company!
—Coment appellez-vous cela en catalan?—digué amb un fi somriure el distingit catalanòfil francès—: encara li surten els pèls de la devesa?

PINTORESC I FILOSOFIA

Escenes de la vida d'estiu a Tossa

Cap al tard, camí de l'antic camp de futbol, fan via tres dones velles, vestides de negre. Són, sense ombra de dubte, dones de la Vila Vella. L'ur existència s'escola de cara al mar, entre les barques i els estris de pescar. Rarament traspassen el clos de la vila, i que avui s'hagin arriscat a caminar més d'un quilòmetre és que quelcom de molt fort ha sollicitat llur curiositat. La conversa és animada. Discuteixen, sense que arribin a posar-se d'acord, la diferència que hi ha entre un cafè *express* i un cafè dan-

cada sempre, no fa pas gaire bona fatxa. Ara, quan sou a dins, podeu fer-vos servir el que vulgueu. Ous ferrats i pa amb tomàquet són magnífics especialitats de la casa. Si ho voleu—no és que us ho recomani—, podeu exigir música de Bach o de Haendel. Podeu ballar. De totes maneres cal tenir-ne moltes ganes, així sí; altrament les possibilitats de la casa són molt limitades en aquest sentit. I us avorriu, i Marcos us portarà tot seguit trencaocloques de tota mena que us faran passar la son

amics es planyen—no massa convençuts— d'aquest canvi, tot retraient els bons temps en què Tossa era com un cenobi obert als quatre vents del mar i del bosc, jo sempre puc tirar-los en cara que tanmateix ha calgut ben poca cosa de brogit perquè poguessin distreure's tan fàcilment de la Tossa perenne que és avui idèntica—naturalment— a com era aleshores. Tot al més, algunes novetats, i quines novetats! El xalet d'En Bram, per exemple. En Bram era un pescador. Un dia va dir-se: «I si a l'esquina del Cap d'Or obríssim un cau, des d'on a l'hivern podríem arrecerar-nos contra la tramuntana i fumar les nostres pipes tranquil·lament?» I tot sol amb un picot, va començar a encetar la roca viva. La gent deia: «En Bram, no ho sabeu?, es fa un xalet!» I el nom ha quedat. Ell és mort. El seu nom perdurarà sempre. Aquest pedris obert al pic de la roca amb una miranda que ofereix una de les vistes més meravelloses que puguin esguardar-se, és un recó on cal anar amb fervor. Al matí, a la tarda i a les nits de lluna plena.

La vida continua més tard a la platja. Dues platges, dues! A la del poble, es banyen els que componen el que hem concedit anomenar la colònia. Platja absolutament normal, on es sent parlar el català correntment. Sense infiltracions de P. Laburu i amb esplèndides belleses del país. A l'altra, la platja de Sa Palma, es banyen les famílies que es resisteixen heroïcament a l'òsmosi colonial. Al costat d'aquestes famílies que saben viure al marge de la colònia, distribuïts per tots els indrets, es banyen i es

El «dancing» en ple bosc

cing. Perquè heu de saber que ara—són novetats d'aquest estiu— a Tossa tenim l'un i l'altre. Es per veure aquest darrer que aquelles dones acceleren el pas. En ple bosc, on ahir encara anàvem a jeure les tardes d'agost, un alemany retirat (del seu país) ha bastit un establiment de beguda amb els seus anexos de pista per a ballar, pista de tennis i taules de ping-pong. Es el cafè dancing del Bon Retir.
Aquesta anècdota em fa palpable en una violenta juxtaposició d'imatges la metamorfosi que la vida exterior i social de Tossa ha sofert aquests darrers temps. Molt bé que em recordo de l'aspecte d'aquella Tossa que vaig veure per primera vegada ja fa una colla d'anys. Encara aleshores al migdia el correu es feia en tartana i la vida era tan quieta i tan poc sorollosa, que hom podia comprendre per què Tossa era anomenada.

i us obligaran a romandre i a... beure. Pel compte que li té, Marcos és poc amic dels escàndols, especialitat aquesta de la gent del país, puix que els alemanys més aviat són amics del silenci i de les juergas a la quieta. Van per feina i no els agrada la propaganda exterior.
Hi ha encara el bar Steyer, un altre lloc molt concorregut les nits, on no falta el taulell americà i una nodrida clientela, sobretot anglesa. Quant al *dancing* del Bon Retir a què m'he referit, és la cosa més familiar que puguem imaginar-vos. Les mamàs fan taula a part, la quixalla moltes vegades s'apodera de la pista i la joventut balla amb un sentit de l'alegria sana i fresca que enamora de debò.

Les poques famílies barcelonines que passaven al'estiu, es banyaven a Sa Palma, on hi havia a tot estirar mitja dotzenes de tendes de lona. Banyar-se a la platja mateixa del poble hauria semblat aleshores un acte impúdric. A la platja del Reig—que avui ha desaparegut— s'hi banyaven algunes noies més temoregues. Divertiments, ni pensar-hi. No hi havia altre recurs que el piano de maneta del Casino Miramar (avui Casino Republicà). I si algun estiujant era prou afortunat per a posseir una gramola, podia fer el faxenda perquè sabia que era l'amo de la situació. Una gramola i una espelma permetien organitzar, als vespres, uns balls a les fosques que eren la cosa més infeliç del món, alhora que motiu d'escàndol per als malpensats.
En l'extraordinària metamorfosi que ha convertit aquest recer ahir tan quiet on una platja del més bigarrat cosmopolitisme, els catalans no hi són per res. Llevat dels diumenges, en què hem de sofrir la invasió d'aquelles execrables colles que canten *Rocio* i que tenen la trista virtut de convertir les platges més netes del país en un inqualificable espectacle d'escombraries i groelleria, hi podríem dir que, pel que toca als catalans, la vida exterior de Tossa no s'hauria modificat pas gaire. Totes les innovacions han partit dels estrangers, vinguts ací aneu a saber per quina multiplicitat de causes de tot ordre.

Cal distingir entre els alemanys amb residència a Tossa si no fixa, almenys bona part de l'any, dels altres estrangers que vénen ací en pla de turistes. Els primers s'han aclimatat molt. Sobretot, per exemple, en la indumentària. Quin capítol aquest més divertit! Jo he vist ací les coses més extravagants, de més mal gust que us puguem pensar. Quan penso en les raons que s'armaven anys enrera, a la primera provocació en aquest sentit! Ara, la gent de Tossa és la gent que menys bada i menys s'estrana. Fins i tot ara potser són massa mesells. Però més que la indumentària que moltes vegades ratlla al grotesc, el que hi ha de molest és la insolència gens dissimulada dels que s'hi exhibeixen. Acaben de baixar de l'autòmobil i el temps sembla que els falta per convertir els carrers de Tossa en una casa de bois.

Quant als alemanys amb residència fixa, llur actitud no pot ésser més correcta. En la indumentària no es distingeixen de nosaltres més que pel sarro que tant homes com dones porten sempre tirat damunt l'espatlla. A l'entorn d'aquest clan, la fantasia popular basteix tota mena d'històries d'espionatge. «Al sarro porten els plans i les brúixoles», sentiu que diuen. I què s'ha de pensar d'aquesta afició que manifesten alguns d'ells a caçar insectes? «Es per dissimular, veteu!»
Tot aquest clan es mou a l'entorn de les Galeries d'Art que té obertes la Baronessa, com tothom l'anomena. En aquesta petita tenda d'objectes d'art, útils, biblioteca circular i exhibició permanent de pintures, hi ha tot el dia un moviment incessant que excita la curiositat dels que no tenen res a fer. Els tossencs i els estiujants s'habituen a tots aquests fets que cobren cada dia major normalitat i que semblen ja formar part del paisatge humà de Tossa de Mar.

Fins on anirem en aquest sentit? És fa difícil preveure. Sapigueu solament que l'antiga fàbrica del suro, que durant cinc anys havia aixoplugat dos-cents infants de les colònies d'estiu del municipi de Barcelona, avui pertany a un alemany, que d'aquesta feta ha adquirit la supremacia de la situació hotelera. La seva principal competència és un hotel, nou de trinca, edificat amb diners alemanys.
Sapigueu també que avui—mireu si la infiltració és important— es dona la paradoxal situació que si una família de Barcelona vol fer-se una casa a Sa Palma, ha de comprar els terrenys a un propietari alemany i s'ha de comprometre a fer-se fer la casa per un arquitecte alemany. Mentrestant cada dia veïeu més rètols a tot arreu de «Es ven». Els propietaris d'ací, que abans deien que no vendrien mai res a aquests fugitius, ara sembla que estan disposats a vendre-ho tot! Vinguin diners, vinguin d'on vinguin!

El bar d'En Marcos (a ca l'Ali-Babà)

Hi ha una Tossa indiferent, d'una magnífica indiferència, envers totes aquestes ximpleries de darrera hora, dissonàncies que el paisatge d'ací n'accepta de cap de les maneres. Es la Tossa de debò. Cal un gran fervor per descobri-la, una gran fidelitat d'anys i anys per estimar-la. A mi m'ha succedit de sorprendre mantes vegades aquesta Tossa en tota la seva imponent bellesa i d'assaborir així aquells moments d'èxtasi a què alludia Nietzsche quan parlava d'estats d'ànim «sense melodia». Quan, per exemple, després de condescendir a tots els aspectes d'importació, ja allí a les quatre del matí, sorprend l'alba que apunta per damunt l'Infern en Caixa. En un moment—sembla talment que ens hem adormit una estona, tan brusc és el canvi—hi ha pertot arreu el gran senyal: «Comença el dia».

torren els alemanys i anglesos amb vestits de bany que imiten a la perfecció un seminudisme que s'aproxima al nudisme integral.
A la tarda, la gent es distribueix en colles. Hi ha grans riallats i moltes crítiques recproques. Les colles eviten de trobar-se i es constitueixen naturalment per un procés d'affinitats electives—ai las!—ben imperfectes.
Entre la gent de Barcelona i la gent del nord, les relacions són quasi nul·les. Si més no, la dificultat de l'idioma explica a bastament aquesta situació, que sobretot la gent del nord sembla no tenir la més mínima intenció de variar. Quant a les relacions entre la joventut del poble i la joventut de Barcelona, són així mateix nul·les, però aquest fet no s'hauria d'interpretar amb aquella malvolença amb què es fa tantes vegades. No cal complicar les coses senzilles. I succeeix senzillament que el ritme de la vida barcelonina no coincideix gens ni mica amb el ritme de la vida del tossenc. D'ací que per la llei del mínim esforç, cadascú s'aplegui amb aquells que té més sovint al costat.

A la platja del poble, els homes arrenquen al mar les xarxes passades. El sol emergeix de la superfície líquida. Als meus peus els pobres pescadors, que no tenen motor a la barca, avancen amb els remes feixucs per un mar que sembla de plata. D'ací unes quantes hores serà blau aquest mar, d'aquell blau intens que el vell Homer atribuïa als ulls d'Hera.
D'ací a unes quantes hores comença la vida de la colònia estiuenca.

Però tot això deixat així esquemàticament, ens sembla que no té cap interès. Potser un dia trobarem ocasió de parlar-ne minuciosament, que és l'única manera digna de presentar aquesta realitat social accidental i provisòria que és la vida d'estiu en un poble de les característiques físiques i humanes de Tossa.

CASA REÑE
COPIES a màquina
CIRCULARS
amb multcopista a preus reduïdíssims
TRADUCCIONS de l'anglès i francès
MONT-SIÓ, 18, pral. - Telèf. 18053

GUTENBERG, S. A.
Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques
Nàpols, 215 - Telèfon 55723
BARCELONA

CANÒDROM GUINARDÓ
CURSES DE LLEBRERS
Tots els dimarts i dijous nit i dissabtes i diumenges, tarda i nit.
PISCINA GUINARDÓ
oberta al públic a partir de les 8 del matí
Entrada general, 0'50 pèes.
Entrada al recinte i preferència, una pesseta.
Mitjans de comunicació: Autobusos Roca, sortida del carrer de Pelayo.
Autobusos Lesseps-Avinguda de Maragall.
Tramvies d'Horta.
Taxis col·lectius de la Plaça Catalunya.

JOSEP PALAU

Aquesta és una simple informació. Hi ha en ella, en potència, materials per a un reportatge brillant. No sabia fer-lo jo. Únicament voldria insistir sobre la conveniència de no exagerar massa el sentit i el valor d'aquesta metamorfosi a què Tossa ha estat sotmesa. Ara podríem situar-nos en un altre pla, en una perspectiva més profunda i recordar que, des d'un principi, he vingut parlant de metamorfosi exterior. Evidentment, quan alguns dels meus

EN PLENA DEMAGOGIA

Ha mort un dictador

Ha mort un dictador. Un dictador americà. Un home ambiciós, dotat d'un temperament d'aventurer. L'adversitat i les contrarietats no el feren canviar de camí. No va retrocedir mai. Seguí endavant, sempre endavant. Els primers temps foren difícils. Hagué de suportar tota mena d'improvisos, de sarcasmes i de burles. Però l'home era tenaç. Les dificultats no l'esparaven. Aconseguí l'ansiat càrrec de governador. La principal, l'anhelada victòria havia estat obtinguda. I, amb una mica d'audàcia, pogué erigir-se en amo absolut d'un poderós Estat de la Unió Nordamericana. Triomfant, reduí l'oposició al silenci. La decisió era inapel·lable: no longuisme o exili. Els descontentos, els que l'havien menyspreat, els que l'havien mortificat, tots els enemics del dictador de Louisiana, hagueren de refugiar-se en la clandestinitat.

Huey Long no tolerava «antis». Ni adversaris ni enemics. Unanimitat. Era l'amo i no consentia que ningú discutís les seves «mífiques solucions».

Hem dit que Huey Long era un dictador americà. Exteriorment, no s'assemblava gens ni mica als seus col·legues europeus. Simplicitat. Un ciutadà qualsevol. La complicada espectacularitat—uniformes, condecoracions, arengues, himnes, etc.—de les dictadures de la vella Europa era desconeguda a Louisiana. Camises negres, brunes o blaves? Res d'això. Long no s'aturava a pensar en semblants minúcies. Forces armades? Punyals arcaics? Batallons infantils? Desfilades imponents? El dictador es limitava a mantenir una nodrida i segura guarda personal. I, si els esdeveniments ho reclamaven, ordenava la mobilització de la Milícia Nacional.

Això no vol dir que la dictadura de Huey Long fos un règim ideal.

Almenys, així ho deien, i ho confirmen ara, llurs enemics. Hi ha un fet indiscutible. Sota el domini de Long, Louisiana millorà considerablement. No obstant, el deute públic ha augmentat en proporcions importants. Els impostos i les taxes estatals ofequen la indústria i el comerç locals, els quals emigren a altres Estats menys «ben administrats». Per de prompte, sembla que els amics del dictador assassinat, intenten una política d'aproximació amb les oposicions i amb Roosevelt, a fi d'evitar les in-

gran capital americana per a preparar abundants «gin-fizz». Al cap de poques hores els invitats de Huey Long degustaven el *cocktail*. L'honor de la família quedava salvat, car el «gin-fizz» havia estat descobert en 1852 per John Long, besavi de l'amfitrió, després de tres nits de laboriosos experiments. I Guarino, més afortunat que Vatel, podia respirar, segur d'haver salvat el prestigi i l'honor de la família del «popular dictador».

Els americans van batejar el dictador. Li van aplicar el renom de Kingfish o Rei del Peix. Ell, però, no s'hi va pas enfadar. Asseguren que hi va riure molt.

Políticament estava a l'esquerra (?) de

Huey Long amb la seva muller (a l'esquerra) i la seva filla, arribant a Washington després del seu triomf

Roosevelt. El programa de Long anava més enllà del New Deal. Els seus adversaris el titllaven de demagog. El govern tenia en Kingfish un obstruccionista obstinat i irreducible.

El mes de juliol passat, Roosevelt féu presentar al Senat Federal un projecte proposant la prolongació, per nou mesos més, de la N. R. A. Les esferes governamentals no podien dissimular la seva ansietat. L'aprovació era imprescindible. Long es proposà fer fracassar l'afudit projecte

El senador de Louisiana estava disposat a tot. Fins a batre rècords de resistència oratòria. A les 15^h30 (a les nostres latituds els representants populars són més retardataris), el president del Senat donava la paraula a Huey Long. Aquest començà criticant el projecte governamental. Insistí a posar de relleu la inutilitat de la N. R. A. S'estengué en llargues consideracions sobre les activitats del New Deal. Examinà minuciosament, amb impertinència, els actes del govern. Llegí la Constitució Federal, explicà diverses fórmules de begudes, entaulà diàlegs amb els pocs senadors que dormitaven en els escons, llegí fragments i versicles de la Bíblia, tornà a parlar del New Deal, explicà amb gran luxe de detalls com és rosteixen els pollastres...

A les dues de la matinada, després d'haver sofert alguns atacs dels demòcrates, Long perdé forces. Una hora més tard, les tibunes públiques s'ompliren de noctàmbuls aristocràtics—fracs, vestits de nit, etc.—que anaven a riure una mica contemplant el gran espectacle... Si el representant de Louisiana acabava els arguments, els infatigables periodistes que romanien al davant de sessions, n'hi suggerien de nous. Parlà de Frederic el Grand, de Voltaire, de Danton, contà anècdotes de família... Després, per tal de reposar, féu llegir el programa del partit demòcrata. Provà altres trucs dilatoris... A les 3^h50 de la matinada, l'orador, cansat, retut pel llarg esforç, renunciava a seguir parlant... No havia pogut batre el rècord oratori en poder del senador La Follette, el qual, en 1908, havia parlat durant 18 hores i 23 minuts. No obstant, s'hi havia acostat bastant. Huey Long havia parlat durant 15 hores consecutives, emplenant 85 pàgines de Diari Oficial... «Amb aquest inacabable discurs—deia *Time*, de Nova York—el dictador de Louisiana ha perdut la darrera unça de consideració que li tenien llurs col·legues del Senat.»

El difunt senador ha deixat un nombre incalculable d'anècdotes. Se'n podria fer un gruixut volum. Per aquest motiu les altes esferes polítiques i intel·lectuals del país el menyspreaven. L'acusaven d'inculte i d'informal.

No obstant, cal acceptar que Huey Long havia aconseguit esdevenir un personatge nacional. La depressió econòmica i les vacil·lacions de Roosevelt facilitaren la seva ràpida ascensió.

El longuisme, cosa buida, inconsistent i fada, havia creat un indubtable corrent d'opinió. Amb la desaparició del seu líder, sembla que no resistirà gaire temps. Queden dos presumptes hereus: el Pare Coughlin i el Dr. Townsend. L'un i l'altre propaguen doctrines tan impracticables i tan utòpiques com la «redistribució de riqueses» de Huey Long.

Ha caigut un demagog... El tercer queda reduït a un duet. El capitalisme ianqui ha perdut un agent imprescindible. Mentrestant, el «seràfic» P. Coughlin i el «filantròpic» Dr. Townsend «reben nombrosos donatius per a seguir la valerosa campanya aprofit dels humils...»

El mecratreg de l'afudit dictador ha estat aprofitat. Ha fet escola.

FRANCESC MARGARIT

Mirant a fora

El programa de Huey Long

El dictador de la Louisiana, que fa poc havíem presentat als nostres lectors, ha mort d'un atemptat, potser degut al complot ordit en un hotel de Nova Orleans i al qual Huey P. Long havia alludit en un discurs al Senat, tot dient que no se'l prenria seriosament.

Es sabut que Long aspirava a la presidència i que la seva plataforma era la redistribució de riqueses. Havia calculat que repartint la riquesa total dels Estats Units, cada ciutadà tindria una renda de més de cinc mil dòlars, una casa, un auto i un aparell de ràdio.

Els vuit punts del seu programa, exposats per ell mateix, eren:

1. A cada família serà atribuïda la propietat d'una terra d'un valor de cinc a sis mil dòlars.
2. Ningú no tindrà dret a una fortuna superior a cinc milions de dòlars.
3. L'ingrés anual d'una família no serà mai inferior a dos mil cinc-cents dòlars.
4. Les hores de treball seran limitades, a fi d'evitar la sobreproducció, i s'adoptaran les màquines més perfeccionades a fi de deixar a l'home la major llibertat possible.
5. A partir de seixanta anys, es tindrà pensió.
6. El govern emmagatzemarà el sobrant de la producció per a evitar la seva destrucció i prevenir els anys defectuosos.
7. El govern pagarà als veterans de guerra el que els és legitimament degut i curarà d'una instrucció igual per a tots els infants, als quals ensenyarà un ofici.
8. Els fons necessaris per a aquest programa seran tretts de les grans fortunes.

Entre rails

Quin ha estat el sentit de l'afer Rickett?, es pregunta un maliciós comentarista. Què en queda després de la intervenció de la Casa Blanca anul·lant la concessió?

La blanca financera britànica diu que no en queda res. Però sembla que en queda un resultat. El president dels Estats Units, anul·lant la concessió en nom de la neutra-

Frank W. Rickett

lial americana, ara no podrà tolerar cap operació financera italiana a Wall Street. Les banques angleses, neguitoses de pensar que Itàlia podria procurar-se capitals als Estats Units, ara estan tranquil·les.

Qualsevulla que sigui l'instigador de l'afer Rickett, el resultat és evident.

Antecedents

El nom de F. W. Rickett, gràcies al cablegrama de Percival Phillips—corresponsal ja de la guerra hispano-americana, entre d'altres guerres—passà sobtadament de l'obscuritiat a la celebritat. Les persones ben informades recordaren que aquest home ja tenia en la seva història altres afers, com la seva eficaç intervenció en els petrolis de

Mrs. F. W. Rickett

l'Irak i de l'Iran (abans Pèrsia). També s'ha recordat que, en companyia d'un misteriós capitán Gardner, provà de ligar caps amb Abd-el-Krim.

Abans de la guerra, Rickett havia perdut l'herència paterna criant bens a la Patagònia. Després de la guerra, el seu camp d'activitat fou França, intervenint en diverses empreses de reconstrucció a les regions devastades. Més tard, una banca anglesa el tenia d'agent per a procurar emprèstitls a les poblacions que s'havien de reconstruir. Tot d'una, la banca trencà amb ell, i Rickett abandonà l'hotel sense pagar la nota, deixant només unes maletes no massa ben proveïdes que, ben entès, no ha reclamat mai.

L'ACTUALITAT INTERNACIONAL

Hores greus: pau o guerra?

S'afirma generalment que la S. de les N. s'ha consolidat, i que mitjançant l'aplicació del seu mecanisme la pau és ara invulnerable.

La llarga experiència de la política internacional, incloent-hi el que es refereix a la S. de les N., ens aconsella de no exagerar l'abast d'aquestes darreres diades ginebrines, on s'han desenrotllat esdeveniments de gran importància.

La nostra reserva es basa en el fet prou provat que no basta que a Ginebra s'hagin demostrat bones intencions, sinó que cal que aquestes siguin mantingudes quan la ciutat del llac de Lemán es buida de l'expectacional públic internacional i la tasca del

darrer, que no és sinó una violació de la lletra i de l'esperit del *Covenant*.

El conflicte italo-etíop, que a més a més de greus complicacions ha posat també en perill els interessos britànics, ha provocat un penediment, pel que sembla, de la política anglesa, que s'ha adonat de tota la importància de la S. de les N. I no solament Anglaterra, sinó els altres països s'han solidaritzat novament amb Ginebra. Això és un fet excel·lent, i una garantia per a l'esdevenidor de la S. de les N. Però perquè aquesta correspongui a l'alta comesa confiada en ésser instituída, cal que s'arribi com més aviat millor a un desarmament general, per bé que limitat, i que en cas de conflicte pu-

El delegat d'Etiòpia, Tekle Hawariate, parla després de Hoare davant l'Assemblea de la S. de les N.

Quai Wilson passa als despats secrets de les cancelleries. Es aleshores que la feina és efectiva.

Entre els discursos «històrics» pronunciatos darrerament a Ginebra, dos n'hi ha en primera línia, el de Samuel Hoare i el de Pierre Laval. Hi ha petits matisos que no escapen als vells habituals ginebrins. Hoare—que recordem capità de l'exèrcit britànic en el front italià, sense que ningú pensés el paper que havia de fer en la història del seu país—s'ha alçat en favor del *Covenant*... violant-ne el reglament. En efecte, com Laval li féu observar, en l'assemblea no podia parlar del conflicte italo-etíop perquè no constava en l'ordre del dia. Però ell passà per damunt de la qüestió reglamentària. Hoare i Laval han sostingut la mateixa tesi, però l'un des d'un punt de vista que no sempre ha estat el que han seguit els predecessors, i l'altre amb major fonament, donada la continuïtat de la política internacional del seu país.

El cap del govern francès ha refermat la fidelitat de França a la S. de les N., demostrada clarament en els setze anys de la seva existència. Si l'acció de França i dels països democràtics que li han fet costat no ha pogut tenir tota l'eficàcia desitjable, la culpa és precisament del *Covenant*, obra de House, conseller diplomàtic de Wilson, que avui és l'únic partidari de Mussolini als Estats Units. Encara que hi hagi retocs de Bourgeois i d'Azollotti, el *Covenant* es ressent molt de l'esperit anglo-saxó. Un ràpid cop d'ull demostra que es presta a totes les manies i que és poc expeditiu. I els seus amics han intentat fer-lo més senzill i menys «procediment» sostenint, sense èxit, una oportuna reforma—diferent de la que havia concebut Mussolini, basada en la jerarquia amb supremacia de les grans nacions—, en el sentit de fer-lo més automàtic.

Passant per alt certes subtils políticodjurídiques, especialment avui posades en joc, una veritat s'imposa, i és que un tribunal sense gendarmeria no té possibilitat de funcionar. Una cosa és dir als governs membres de la S. de les N. que es posin d'acord per a una acció comuna en favor d'un país agredit i per consegüent contra l'agressor—suscitant així polítiques perjudicials i implicant responsabilitats directes—, i una altra cosa és tenir una força pròpia que pot entrar en acció en el moment que cal. Fora aleshores la S. de les N. que actuaria, en nom de la justícia internacional, i no els exercits de determinats països. Ens sembla que la diferència és prou evident. Aquestes consideracions ens feren partidaris dels projectes Tardieu-Herriot de constituir la S. de les N. com un Superestat, i els esdeveniments actuals ens refermen en aquesta convicció.

Doncs, Laval ha tingut raó de refermar, en nom de França, la seva fidelitat a la S. de les N.; però si Hoare ha assumit compromisos pel que fa a l'esdevenidor, no ens sembla que hagi estat exacte quan ha afirmat que la Gran Bretanya ha mantingut constantment una línia de conducta semblant. Si Briand hagués pogut parlar hauria preguntat qui va fer fracassar la Conferència del Desarmament, sinó Mac Donald i Simon.

La veritat és que, en els primers temps, els anglesos tingueren supremacia dintre la S. de les N., i quan aquesta començà a disminuir, Drummond deixà el secretariat general i l'actiu del govern de Londres canvià radicalment, i les violacions del pacte no es feren esperar. El mateix Hoare té sobre la seva consciència política l'acord naval amb Alemanya, estipulat el 18 de juny

gui obrar amb una certa autonomia, o, com es diu, automàticament. Però per a això cal donar-li els mitjans d'execució que li manquen.

Volem esperar que a Ginebra tothom ha estat sincer i decidit en les resolucions preses, i que les cancelleries seguiran el mateix camí. Però ara cal preguntar-se si tot aquest poderós aparell muntat a Ginebra podrà funcionar per a evitar la guerra a Etiòpia i, el que encara és més greu, les seves complicacions eventuals.

Mussolini no transigeix. Ha aconseguit que es formés un corrent d'hostilitat contra d'ell i també contra el país que porta a la ruina. Està decidit a fer la guerra i no vacilla a amenaçar els anglesos, els quals no semblen mantenir llur fiema llegendària.

La situació, doncs, si no és desesperada, és gravíssima. El Comitè dels Cinc farà conèixer les seves conclusions dintre un o dos dies; però si Itàlia es retira de Ginebra, com també si no es retira, es pot considerar que aquelles conclusions no seran acceptades per Mussolini.

Passat el temps de les paraules i arribat el de les decisions, quina serà l'actitud de les nacions del món?

Es parla de sancions econòmiques. A part de llur ineficàcia i de la necessitat d'aconseguir la unanimitat dels vots del Consell, el sol fet que fossin decidides podria provocar perilloses reaccions per part d'Itàlia.

Tot el que ocorre en el món té el seu origen en la crisi econòmica que preocupa governs i pobles.

Es parla molt de justícia internacional, però aquesta no ha de limitar-se als punts estrictament polítics, sinó que ha d'estendre's també als problemes socials.

Ve a tomb observar que si certs països —i és el cas d'Itàlia— manquen de stocks, n'hi ha d'altres que els en sobren. Que el món i les seves coses estan mal repartits, és evident. Per exemple, el Canadà, que podria nodrir cent milions d'homes, només té quinze milions d'habitants; Austràlia, gran com tres quarts parts d'Europa, només té deu milions d'habitants; l'Àfrica del Sud té també possibilitats enormes. Tot això, però, no impedi que els anglesos s'adjudiquessin la major part de les colònies alemanyes, especialment les de l'Àfrica Oriental, excel·lents terrenys de poblament.

Hoare ha parlat a Ginebra d'una distribució de primeres matèries que es podria concedir als països menys afortunats. No ens sembla que això sigui suficient per a resoldre els problemes econòmics.

Després de Ginebra, l'atenció per uns moments s'ha de decantar a Nuremberg, on el Führer ha fet un discurs. Ha parlat de pau, també; però el Reich augmenta els seus armaments. Es que quan els dictadors parlen de pau es refereixen sempre a la que vindrà després d'una guerra, no a la de mantenir el *statu quo*.

Hitler ha parlat de pau, ha exterioritzat sentiments amistosos envers França i ha declarat que no té objectius sobre Àustria... A tothom ha fet l'efecte d'una comèdia, però que s'ha de convertir en tragèdia.

TIGGIS

CAMISER ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 11655

EL MILLOR ESPECTACLE DE L'ESTIU

En el lloc més típic, Fresc i Pintoresc de Barcelona

CURSES DE LLEBRERS

Cada nit. Dissabtes i diumenges, tarda i nit
Taxis collectius i Autobusons línia B des de la Plaça Catalunya

KENNEL

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa □ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19. pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

EL CINEMA

L'ACTUALITAT CINEMATOGRAFICA

Comença la temporada

LA CRÍTICA DE FILMS

Ja som al temps de reprendre la nostra labor habitual, que és allò que hem convingut d'anomenar la crítica dels films, una labor aquesta practicada en formes molt diverses per molts que pretenen dedicar-s'hi.

que caldria negligir-los més del que es fa, car la majoria de les vegades no són sinó instruments dòcils en mans del director.

Convenim que tot el que venim dient és molt bonic de tenir-ho en compte quan es tracta d'un film bo, és a dir un film amb gruix que hom pugui sotmetre a l'anàlisi, però com que la majoria de films no es troben en aquestes condicions, heu-aci per què tantes vegades el problema crític és eludid per decidir-se a fugir per la tan-

PANORAMA

Films shakespeareians

Una sola casa, la Warner, projecta la següent sèrie de films shakespeareians: Com us plaurà, La Comèdia dels malentesos, Les alegres comares de Windsor i La dotzena nit, a més a més del Somni d'una nit d'estiu, ja famós abans d'estrenar-se.

Sacha Guitry

Sacha Guitry, que ara acaba de publicar el primer volum de les seves memòries, Si j'ai bonne mémoire, ha presentat ja en sessió privada els seus dos films Pasteur i Bona Sort.

Un crític ha dit que en aquest segon es retroba l'esperit de l'autor de Je t'aime, que acabava amb aquelles paraules d'Ella i Ella:

—El nostre amor?... Es tan poca cosa que ni se'n podria treure una obra de teatre.

En Bona Sort, apareix una carretera i el tap del radiador de l'auto on van els personatges. Mentre la carretera passa davant els ulls dels espectadors, hi ha aquest diàleg:

Ella.—Oí que sembla que siguem al cinema?

Ella.—Exacte.

Ella.—Saps com es prenen aquesta mena de vistes?

Ella.—No.

Ella.—Sembla que posen la màquina sobre el capot.

Ella.—Però, i les veus?

Ella.—Les enregistren després, a l'estudi.

«Extasi» als Estats Units

Després d'haver-ne parlat molt els diaris, aquella llauana titulada Extasi no ha pogut entrar als Estats Units. No solament totes les gestions per tal d'amansir la censura han fracassat completament, sinó que, per sentència judicial, la còpia d'Extasi ha estat cremada oficialment.

Els considerants de la sentència fan saber que és un film obscú i que el fet que hi aparegui una dona despullada és una ofensa als espectadors. Els concessionaris del film han apel·lat de la sentència i demanen quaranta mil pessetes de danys i perjudicis per incendi intencionat.

Petites manies

Als aficionats a les més petites particularitats referents a les estrelles cinematogràfiques, dediquem aquest petit inventari de tics i petites manies.

Jean Harlow es rosegava les ungles, Cary Grant es grata les orelles, Sylvia Sydney trenca llumins i Pat O'Brien fuma catorze cigars negres diaris.

Norma Shearer té la mania de rentar-se les mans, James Cagney mou la mandíbula inferior cada vegada que es troba en una situació que el fa pensar i William Powell papelleja nerviosament.

Fay Wray no es deixa els cabells tranquils, Robert Montgomery belluga les espatlles i Marion Davies tartamudeja abans de rodar. Otto Kruger no sap estar-se de tallar fustetes i Irene Dunne de retorçar mocadors.

Ja se sap que Marlene Dietrich té la mania de vestir-se d'home i Mae West la de moure les anques, que Greta Garbo s'arrosegava en lloc de caminar (quan no té l'objectiu davant, i encara!) i Jeanette Mc Donald dona voltes sobre ella mateixa.

Mary Pickford forma companya

Dos dels noms més famosos de la producció americana s'han unit. Mary Pickford i Jesse L. Lasky han signat un contracte constituït d'una nova companyia, de la qual

Lasky és president i Mary Pickford vice-presidenta. La foto mostra, d'esquerra a dreta: Lloyd W. Wright, «attorney»; l'actor cinematogràfic Francis Lederer; Samuel Goldwyn; N. A. Mc Kay, manager de la nova companyia, al volt de la taula on Mary Pickford i Jesse L. Lasky signen el contracte.

Notícies curtes

William Wellman acaba Robin dels Boscos d'Eldorado, amb Warner Baxter.

—El film americà de Dupont, l'autor de Varietà, serà The Bishop Misbehaves, amb Maureen O'Sullivan.

—Sota la supervisió d'Ernst Lubitsch, Lewis Milestone rodarà La invitació a la felicitat, amb Marlene Dietrich i Charles Boyer.

—Carl Froelich prepara un Rapte de les Sabines amb Emil Jannings.

—Clarence Brown prepara Ah, Wilderness!, segons l'obra d'O'Neill, amb Wallace Beery i Lionel Barrimore.

Des del setembre, compreu el 15 de cada mes CINE-STAR magazine cinematogràfic

L'AUTOR D'«ANGELE»

Pagnol, el cineista escèptic

Famós per uns èxits sorollosos obtinguts en el teatre, Marcel Pagnol es cregué amb dret a pontificar sobre el cinema. Les seves manifestacions promogueren un cert enrenou en el camp de la crítica. No pel que deien, sinó pel qui les deia.

Embarcat en una empresa de producció cinematogràfica, l'expressió de les seves opinions no podia fer altra cosa que comprometre'l. Al temple del cinema, en els altars del qual hi ha canonitzats Chaplin, Griffith, Vidor, Lubitsch, Sternberg, un neòfit com Pagnol havia d'entrar-hi caminant de puntetes, amb el barret a la mà i, després, posar-se humilment a la feina.

persona, i un amic pare-pedaç, que tot ho arranja, i que en la novel·la de Giono és el narrador.

La història, per si, és banal. Pagnol havia de fer-la bona per mitjà de l'estil cinematogràfic, equivalència de l'estil literari de Giono. La història és banal; però les grans obres cinematogràfiques generalment estan bastides damunt històries tant o més banals que aquesta. La banalitat que no té remei, però, és la del cineasta Pagnol.

No direm que al llarg d'Angèle no hi hagi algun moment interessant, alguna escena reeixida. Però aquestes no aconseguïen salvar una obra l'autor de la qual ignora les beceroles del seu ofici, que són saber contar una història amb llenguatge cinematogràfic.

Orane Demazis en «Angèle»

Pagnol possiblement es cregui un revolucionari pel fet de no saber res, d'ignorar i de prescindir dels esforços que durant trenta anys han fet una pila d'homes per tal de trobar i de fixar les característiques d'un art. Pagnol deu creure que n'hi ha prou amb col·locar dues persones cara a cara, posar-los a la boca unes frases més o menys interessants, fotografiar-les amb una mica de bona voluntat, i que tot això, si es fa bé, produeix l'emoció cinematogràfica.

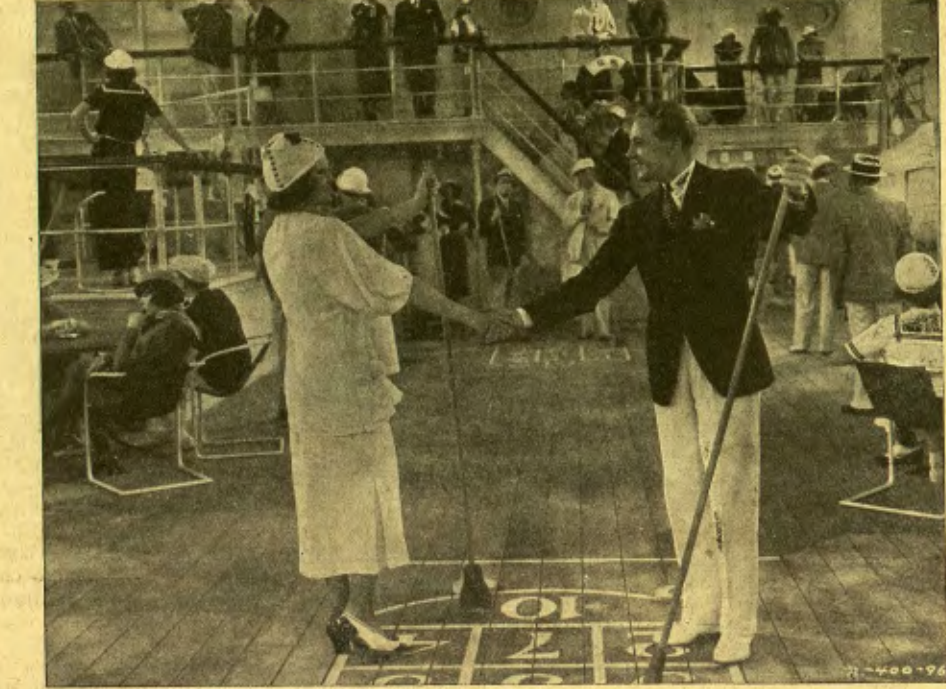
Els cineastes de principis de segle operaven així. I certs moments d'Angèle ens recordaven, no sabem ben bé per què, la infantesca del cinema. Però després, els grans realitzadors han descobert que l'emoció cinematogràfica no és pas una bella fotografia ni una personatge pintoresc, ni una actitud impressionant, sinó que és la fusió d'aquestes i d'altres virtuts; no la reunió de totes plegades, sinó precisament la manera de reunir-les.

Es així com el cinema ha trobat el seu llenguatge. L'ha trobat sense ben bé adonar-se'n i a la treballa hi han contribuït homes gloriosos, els noms dels quals resplendixen com a estels de primera magnitud en la història del cinema.

Fa mal fet Marcel Pagnol de no creure en aquesta història. I si vol que el seu nom pesi una mica en el món del cinema, no li queda altre remei que aprendre el llenguatge cinematogràfic. I abandonar tots els partits mal presos, aquella suficiència gratuïta, i deixar-se del fetitxisme que sent pel mestre de cases.

Si no ho fa, està condemnat a ésser només que això: un mestre de cases del cinema. Els arquitectes seran els altres.

ANDREU A. ARTIS

Gene Raymond i Nancy Carroll en «Vaixell sense port»

han de coincidir forçosament. La crítica procurarà per tots els mitjans possibles de suggerir al lector el que és el film, i naturalment que el judici de valor que caldrà pronunciar va implícit en la descripció de l'obra cinematogràfica.

No és la millor manera de suggerir aquestes coses, la que consisteix a explicar l'argument, tasca no solament impròpia, sinó en el fons impracticable. Allò que hi ha de decisiu en una narració cinematogràfica és precisament allò que es rebella a ésser descrit literalment, exactament com el que hi ha de poesia en un poema és el que no és susceptible d'ésser transcrit en prosa.

Cabría en tot cas imitar en un llenguatge literari l'estil i tonalitat dins els quals el film evolucionava, però per això calen unes condicions d'escritor que rarament el crític posseeix. Resta, de totes maneres, que cal dir si el film està bé o malament i el perquè d'això.

I ara que el públic ja està assabentat de la funció que realitzen els elements fonamentals de la tècnica cinematogràfica, és prova de tacte no insistir sobre llur ús, si no és en casos excepcionals (aplicació genial del primer pla, concepció original del muntatge, innovacions en la perspectiva sonora, etc.).

Quant als intèrprets, és la nostra opinió

gent, que és el que tantes vegades ens acusen d'haver fet.

Serveixi aquest reconeixement de culpabilitat d'excusa per aquestes paraules d'avui, dites d'una manera tan dogmàtica sobre una disciplina que nosaltres practiquem d'una manera certament imperfecta.

AL PUBLI-CINEMA

Les sessions inaugurals de la nova temporada, la reobertura dels locals, són esdeveniments que entre nosaltres no han revestit mai cap importància. La temporada sempre s'inicia en forma molt migrada, talment com si tots els empresaris coincidissin a reconèixer que en el temps que som és prematur llençar films que s'ho valguin.

Lectors, no us feu il·lusions. Caldria encara esperar per experimentar emocions. Mentrestant, el que no falla és el documental, el reportatge, oi més tenint en compte que l'actualitat es presenta avui esferidora de debò. Per això podem dir que aquells que van al Publi-Cinema, no hi van pas a divertir-se, sinó a patir. Ara que veient com afluïx allí nombrosíssima la concurrència, hem de deduir-ne la conclusió que la gent no defuig aquesta classe d'emocions fortes, amb tal de poder-se assabentar del que passa.

La fruita del temps és amarga. N'hem vist als noticiaris de maniobres i parades militars! Mentre el perill de la guerra era llunyà; hom podia fruir desinteressadament de l'espectacularitat d'aquests preparatius bèl·lics, però ara que sembla que tenim la pedregada al damunt, semblants manifestacions, que aquesta setmana al Publi-Cinema presenten una brillantor alarmant, tenen la virtut d'encongir el cor dels espectadors. Entre les gestes de Popeye i les pagodes de l'Extrem Orient, les allocucions del Duce, els noranta vaixells de la marina americana del Pacífic, etc., etc.

Fets, fets i més fets, que deia aquell personatge de Dickens. Al Publi-Cinema trobareu una bona col·lecció de fets, i de fets inhumans.

Hi ha un petit reportatge de la Luce, per tant un reportatge de procedència italiana, que estableix un paralelisme estadístic entre els dos països avui encarats amb les armes a la mà. És fet a base de gràfics enginyosos i no té sinó l'inconvenient d'ésser molt curt. Les informacions sobre el conflicte que presenten conjuntament Ufa, Paramount i Eclair Journal són així mateix d'una lamentable brevetat. Són informacions seguides amb la més alta expectació. El públic espera potser una informació sensacionalista, sigui de la banda que sigui.

AL COLISEUM

Hi ha una divisió dels gèneres cinematogràfics que s'imposa per la seva claredat. És molt còmode per començar a distingir un film indicant el gènere a què pertany. Ara que hi ha exemples de pel·lícules que sorgeixen d'una mixtura especial que els dona múltiples cares. Això, naturalment, per qui vulgui de totes passades classificar-lo, perquè en realitat la pel·lícula presenta una fesomia normal i acusa una unitat.

Per exemple, la pel·lícula que donen al Coliseum: Vaixell sense port, que és un film policíac amb una suculent col·lecció de pocaverkonyes simpàtics, un film d'humor i un film musical amb números de revista tan espectaculars com els més.

Vaixell sense port és una pel·lícula dirigida per Benjamin Stoloff, que no acusa cap novetat, puix que no fa sinó reunir amb una incontestable destresa una sèrie de tòpics del cinema standard, però que té l'avantatge d'ésser distreta.

Hi ha Nancy Carroll, que és una artista ahir molt sollicitada i que avui no es prodiga pas gaire.

JOSEP PALAU

URQUINAONA TELEFONS 25627-24513

DEMA ESTRENA

Busby Berkeley

El màgic de la coreografia presenta

VAMPIRESAS 1936

Un magnífic poema visual

Un film pensat i realitzat al servei de la imatge

Producció Warner Bros - First National

MIRADOR

Subscripció: 3'50 ptes. trimestre

Rambla del Centre, núm. 19

Telèfon 23118

CAPITOL

DEMA ESTRENA

en solemnia inauguració oficial de la temporada

JURAMENTO DE LAGARDÈRE

Tot l'encís i dinamisme de les novel·les de capa i espasa

Des del setembre, compreu el 15 de cada mes CINE-STAR magazine cinematogràfic

EL TEATRE

A PROPOSIT DE «LA DAMA BOBA»

García Lorca i el teatre clàssic espanyol

A la Maison Dorée, Federico García Lorca demana al cambrer una camamilla amb una copa d'anís.

—Estic a règim — em diu —, però, com veieu, és un règim de «presó atenuada».

Ai, quan em posin en llibertat! Rieu-vos d'aquell gran músic i gran bevedor que fou Mussorgsky!

García Lorca, andalus cent per cent, com ell mateix confessa, és abundant i viu de paraula, incisiu i ingenu alhora.

Aquests dies es passa la vida entre el Barcelona i la terrassa de la Maison.

Una escena de «La Dama Boba»

El teatre i el carrer...

Les dues coses que més l'atrauen. Al teatre recorda el que succeeix al carrer, font de poesia. Al carrer li plau conversar sovint sobre el teatre.

Quin apassionat! La seva passió, però, és passió d'home intel·ligent, passió de poeta.

Ve a tomb La Dama Boba, i li comunica el retrat que li fa molta gent d'haver suprimit trossos essencials de la bella comèdia de Lope de Vega i d'haver-li introduït modificacions que la desnaturalitzen.

Què he dit! García Lorca salta de seguida:

—Aqueixa pobra gent que em censuren a propòsit de La Dama Boba, no saben ni que Lope de Vega hagués existit. Confonen La Dama Boba de Lope, de l'immens Lope, amb La Niña Boba que des de fa anys es ve representant i que no és altra cosa que una refosa lamentable.

—Què heu suprimit vós en definitiva?

—Vint versos. Menys! Uns quinze, no més. I pots ser ni hi arriben. Són versos innecessaris i més aviat dolents. Són punts morts de l'obra. El teatre clàssic espanyol n'està ple, de punts morts d'aquests. Són versos que resultaven pesats i alteraven el ritme de farsa — de farsa molieresca — que he volgut donar a la comèdia.

García Lorca continua:

—Si hi hagués fet alguna mutilació d'importància, ho confessaria i tractaria de justificar-la. Jo sóc molt franc! En El Caballero de Olmedo, per exemple, que és una de les obres més considerables del teatre universal, he tallat, en la versió que representa l'agrupament «La Barraca», les tres escenes darreres de la venjança. Amb la mort d'Olmedo tot acaba, no és veritat? Doncs, després de la mort, prou! A dormir! Les tres escenes alludides són una concessió feta per Lope al públic, i amb elles l'obra perd grandesa. Però ja és sabut que en temps de Lope el públic reclamava el càstig dels culpables. «Que los maten!» — cridava —. «Que los maten!» Els autors, aleshores, els havien de matar, i així, per culpa del «Que los maten!», varen ésser malmeses un grapat d'obres teatrals d'aquella època.

L'autor de Yerma és ja un torbellí. Ningú no el detura. No deixa interrompre, no deixa preguntar. Enamorat dels clàssics espanyols, no admet que se l'acusí de mancament a la devoció que els té.

—Voleu un altre exemple de com pro-

cedeixo i he procedit sempre amb els clàssics en general i més concretament amb Lope de Vega? Ens l'ofereix Fuenteovejuna. D'aquesta obra només n'he donat, en les representacions de «La Barraca», seixanta escenes. He separat tot el drama polític i m'he limitat a seguir el drama social. Però ho he advertit. No he dit: «Ara aneu a veure i escoltar Fuenteovejuna», sinó que he anunciat: «Vaig a presentar-vos una antologia de Fuenteovejuna».

—Tothom hauria d'ésser honest així.

—Joestic content d'ésser-ho. Amb els

clàssics espanyols s'hi ha atrevit el primer que li ha semblat, i per això hem vist i veiem, del nostre teatre clàssic, representacions inflatoses. Els clàssics espanyols poden ésser interpretats de diverses maneres, sempre que sigui a través d'un poeta que els senti en el seu cos i en la seva ànima. Ocorre el que amb la música. Una composició de Chopin resultarà diferent si l'executa Rubinstein o si l'executa és Brailowsky, però l'obra restarà la mateixa. És tracta de la forma — sensibilitat, temperament — de fer-la arribar al públic.

—Exacte.

—No penseu que sigui enemic dels textos íntegres. Vaig donar una vegada, sencera, La guardia cuidadosa, de Cervantes, i vaig presentar-la com una gran pantomima de circ. Admirable, eh? Admirable! Però fou un daltabaix.

—Aquestes fantasies haurien d'ésser acceptades més aviat que certes refoses.

—I tant, home! El que s'ha fet, en general, amb els clàssics, no té nom. Es representa per Borràs una refosa de El Alcalde de Zalamea en la qual el paper de la dama no té cap relleu i les escenes més formoses de l'obra han desaparegut. Per què? Per a facilitar el màxim lluïment a l'actor.

—Que cobra els drets, a ben segur.

—Jo no m'atrevia a dir-ho.

García Lorca té, encara, tela per estona. Moltes de les refoses d'obres del teatre clàssic espanyol foren fetes a les darreries del segle passat. Els refonedors procuraren adaptar llur treball al gust del temps, no ja solament modificant el caràcter dels personatges i, per tant, de vegades, l'essència de l'obra, sinó també distribuint les escenes en els tres actes de reglament, amb la qual cosa s'estalviaven els inconvenients de l'escenari múltiple. Així, tornant a La Dama Boba, algú ha insinuat que jo he retallat el paper de Nise, la germana, quan en realitat no l'he tocat en res, absolutament en res, de l'original. El que passa és que alguns refonedors li augmentaren el text amb uns latinajos i unes ximpleries que no hi ha per on agafar-ho. Heus-ho aquí! Varen creure que l'oposició amb la Boba seria, d'aquesta forma, més oberta. Una veritable desgràcia! Hi ha refonedors que àdhuc han canviat els noms dels personatges. A Clara, la dama de companyia, li diuen Blasilla, no sé per què. Us diré més: María Guerrero, que era una actriu magnífica, presentava — a través d'una refosa feta, crec, pel seu marit i un traspunt — La Dama Boba com una ingènua que feia la tonta. No, no! La Boba de Lope és boba de veritat! Lope no volgué, com molts suposen, oposar dos caràcters, sinó demostrar que una ànima obscura pot ésser curada per l'amor. És més clar que l'aigua.

Aprofito un moment de respiració del meu interlocutor per a preguntar-li què ha introduït ell en La Dama Boba.

—La cançó dels gats, al primer acte, i les seguidilles del final. Res més! La primera, perquè trobo que hi escou; les seguidilles, per a completar l'acabament de l'obra a la manera d'aquelles tonadilleres que en temps de Lope actuaven, molt sovint, després de l'espectacle.

—Són vostres les il·lustracions musicals de La Dama Boba?

—La cançó dels gats i les seguidilles, sí. N'hi ha, a més, dues de Salinas i una de Barberí. La lletra de les seguidilles és de Cervantes. L'he tret d'un entremès. És preciosa, oi?

García Lorca no se sap estar de cantar-la:

Pisaré yo el polvico, ay! atán menudico; pisaré yo el polvico, atán menudito.

—Són vostres les il·lustracions musicals de La Dama Boba?

—La cançó dels gats i les seguidilles, sí. N'hi ha, a més, dues de Salinas i una de Barberí. La lletra de les seguidilles és de Cervantes. L'he tret d'un entremès. És preciosa, oi?

García Lorca no se sap estar de cantar-la: Pisaré yo el polvico, ay! atán menudico; pisaré yo el polvico, atán menudito.

JOAN TOMAS

HOMES COSES DEL TEATRE CATALÀ

Els inicis de la prosa

Em permeto de creure el lector sota el surt de la requisitoria, lúcida i subtil, a què Domènec Guansé ha sotmès poc ha la personalitat i l'obra de Feliu i Codina. L'estudi de Guansé — tanmateix frangible en mants aspectes — comporta l'escollí que pot ésser una síntesi cronològica de l'emprament de la prosa en l'escena catalana, que acollí la reforma al cap de cinc anys d'haver publicat Conrad Roure un article exaltant la conveniència que en l'atorgació de les distincions acordades pel Consistori dels Jocs Florals fossin tinguts en consideració els prosistes. En el treball que rememoro es declarava Roure partidari que, ultra ésser reverenciada als Jocs, entrés la prosa al teatre, d'on roman — digué — injustament exclosa, tot i comptar amb antecedents valuosos espanyols i estrangers.

La primícia de l'ús de la prosa teatral pertoca, a Catalunya, a Arús i Arderiu, autor d'una comèdia en tres actes, La mà oculta, estrenada vuit mesos abans que Feliu i Codina fes conèixer El gra de mesc. La restricció que hom pot formular a Arús atany als orígens de l'obra, l'originalitat de la qual ha d'ésser posada en quarantena. Després de l'aparició d'El gra de mesc, retrat centenars de vegades com el punt de partença del nostre renovellament escènic, lliurà Soler El trinc de l'or, primera producció seva acordada a la nova modalitat.

Un cop estrenat El trinc de l'or, repreneur Soler la forma que li era cara. Sota terra, La ratlla dreta, El Pubill, són títols en vers que precediren El lliri d'aigua i L'hereuet, composicions ambdues amb les quals el fundador del Teatre Català fa via a la prosa. Arran d'aquestes provatures, acomplertes en 1886, romangué Soler distanciat de la prosa fins a les acaballes de la seva carrera exemplar: en hores ja de remolliment del seu estre fecundíssim; en ocasió — pocs ho saben — d'aplicar-se a una tasca per ell inèdita. A adaptar dues obres exòtiques, subscrita, l'una, amb un pseudònim.

Val la pena de constatar que en l'entremig d'El gra de mesc i El trinc de l'or fou representada una escenificació de L'Assommoir, de Zola, retolada La taverna, signada per Arús i Vidal Valenciano, i escrita, no solament en prosa, sinó oferta com assaig d'un gènere oposat llavors a la significança admesa en el teatre parial. De dir també que Roure, portant-vot de la mutació recomanada, em sembla i tot, per ell mateix altres vegades, no reté tribut a la moda fins a començaments de l'any 1892, data en la qual feu representar al Remea un actet sense dames, dit De teves a meves o el quarto dels mals endreços. Tals foren, somerament apuntats, els inicis de la prosa dramàtica catalana, element que segons acabem de veure compta, a tot estirar, mig segle d'existència. Hi ha raó de queixar-se que no hagi assolit la prosa teatral la vibració i la flongesa que voldrien els hiper-

Francisco Soler

estèsics que creuen factible arribar i moldre? Altrament, i tornant al Gra de mesc, he d'afegir que amb ocasió de l'estrena d'aquesta obra remarcà la crítica, no ja la necessitat d'adoptar la prosa per a tota mena de creacions teatrals, sinó de renunciar a la idea d'apèllar, per a desvetllar el sentiment del públic, als «efectarrós artificiosos i enlluernadors; al llenguatge retòric i compassat; als finals d'acte crepitan», etc. «Feliu — s'afirmà — ha assenyalat al teatre català un nou camí de bon gust i discreció.»

Soler, si he d'ésser franc, es manifestà d'antuvi força desairós amb l'experiment. Creia, i no s'amagà de dir-ho, que amb l'assimilació de la prosa sortirien els dramaturgs com els bolets. Que escriptors als quals no havia passat mai per la barretina escalar les taules, especularien de llavors endavant amb l'estímul o la facilitat que ell suposava que era poder-se expressar correctament i planerament. La fluïdesa del raonament de Soler resta comprovada, primer amb el fet que tots o gairebé tots els autors del temps d'ell, o formats al seu recer, romanguessin fidels a la tradició; després, amb el nombre reduidíssim d'autors nous, conectors de l'especialitat. Llanes, Roca i Roca, Pin i Soler... Guimerà trigà un bon xic a tirar-se a fons en prosa.

Cal dir, en últim resultat — en contraposició, també, a la temença de Soler —, que un dels crítics que judicaren El trinc de l'or demanà, com aquell qui no diu res, la prescripció absoluta del vers teatral, «embafador i anacrònic amaniment retòric — digué — que serveix de ventall i àncora salvadora als autors estèrils.»

Es veu que en 1884, com a l'hora present, tot eren maneres d'opinar.

JOSEP ARTIS

Dansa i cinema

MIRADOR ho ha anunciat. Vicente Escudero ha estat contractat per la Fox per al film Here's to Romance. Totes les altres notícies sobre aquesta pel·lícula que hem llegit coincideixen amb la que ha donat el nostre setmanari. Ara que... Hem rebut tres cartes de Vicente Escudero datades a Hollywood. I el ballari gitano ens parla de tot menys d'aquest film. Ens diu que ha passejat triomfalment El amor brujo per l'Exposició de San Diego, Los Angeles i San Francisco. I que ha donat una sèrie de conferències sobre la tècnica del ball gitano. I que hasta Dios baila bien, perquè fins i tot ha fet dansar com cal les americanes del cos de ball de San Francisco. I que ha rebut propostions del senyor Mes- tres per a actuar al Liceu el pròxim de-

litzar-lo. I, amb tot, quin document inapreciable seria un ballet filmat! L'únic capaç de reeixir una reproducció fidelíssima de passos i moviments. Un element més valuós que la mateixa realitat. Perquè l'alentit permetria de desmuntar un ballet pas per pas de la mateixa manera que un rellocter desmunta un rellocter peça per peça. De més a més, hi ha el color. I aviat hi haurà el relleu... El cinema a seques, entusiàsmat amb aquestes noves adquisicions com un nen amb una joguina nova, potser oblidarà momentàniament el seu veritable destí, l'expressió artística, l'emoció, per a lliurar-se a la còpia servil de la realitat. Però aquestes adquisicions enriquiran considerablement el cinema documental. I és així el que hauran de fer els que es decideixin a filmar un ballet: un document pur. Posar el cinema al servei de la dansa. No al revés, com fan les revistes cinematogràfiques. Fer un ballet filmat. Com el teatre filmat dels primers temps del parlat. El director o l'operador d'aquests documentals sobre la dansa hauran d'oblidar les idees pròpies, si en tenen, i limitar-se a fotografiar estrictament el que els posaran al davant.

Escudero i el ballari nordamericà Ellis Gold, al terrat d'un gratacels de Nova York

A últims de febrer passat, es va estrenar a París allò que el seu realitzador, el mallaguanyat Léonce Perret, titulava el primer espectacle filmat de la Comèdia Francesa. O sigui: Les Précieuses ridicules, filmades amb el seu text íntegral, amb els artistes, la posta en escena i el decorat de la casa de Molière, i una comèdia del repertori modern: l'amarga i somrient petita obra mestra de Sacha Guitry, Les deux couverts. La crítica solvent es va apressar a fer sentir la seva veu per a evitar possibles confusions futures. Va establir dos punts de vista: el pedagògic i el cinematogràfic. Si es tracta de dotar les escoles, les biblioteques i les facultats del món d'un document viu d'un film d'estudi, bravo! Però si es tracta d'oferir als admiradors de Greta i de Marlene el mitjà de gustar Molière, cal parar els peus a aquells que ho intentin. Mo-

embre. Quant a Here's to Romance... Escudero és d'una vaguetat descoratjadora. Ahora voy a bailar en una pel·lícula, ens diu. Res més. Aquest laconisme ens fa suposar que la Fox no l'ha contractat per a protagonitzar un film, sinó per a ballar en alguna escena d'ambient espanyol o mexicà. O sudamericà... O balcànic! Aneu a saber. Aquests americans s'empescuen cada cosa! Sigui com sigui, però, aquesta intervenció d'Escudero en un film ens ha fet pensar en el gran bé que podria fer el cinema a la dansa. I és d'això que parlarem avui.

El cinema, en efecte, seria un mitjà inapreciable per a perpetuar un art tan moridor com és la dansa. Un mitjà molt més precís que tots els que s'han emprat fins ara per a fer durar, si no per sempre, almenys per molts anys, un ballet. Passem-los breument en revista, aquests darrers. Diuen que Jean-Georges Noverre, el coreògraf francès, gran reformador, va inventar un sistema rudimentari de signes abreviatius i convencionals per a representar els passos i evolucions, tota l'estructura de les seves obres. Una mena de taquígrafia. Però una taquígrafia per a inicis, que molt pocs sabien desxifrar. I taquígrafia de la qual, a l'hora actual, ja no se'n canta ni gall ni gallina. Molt més tard, Saint-Léon va fer una notació més perfecta. I va escriure un llibre, Sténochorégraphie ou l'art d'écrire promplement la danse, publicat a París en 1852. Llibre actualment introttable, sens dubte. Altres coreògrafs han anotat les seves danses amb un llenguatge més entenedor. Tenim al davant un curiós exemplar de Caligrafia coreogràfica, original de Ricard Moragas, ballari i mestre de ballet del Liceu a mitjans del segle passat. Aquest document està compost de nou dibuixos de conjunts i solos, dibuixos d'una delicatosa i entenedora ingenuïtat, acompanyats dels respectius peus, escrits amb una caligrafia tan pintoresca com l'ortografia. Heus-en act al final: Pas de basch, dos de frente y de buelta; al suelo a la última figura; pianissimo los platillos; este baile se compone de... etc. Diuen que Petipa també ha deixat escrites algunes variacions dels seus ballets...

Però totes aquestes notacions van molt escasses. I els coreògrafs, desitjosos de reconstituir obres del passat, han de refiar-se molt sovint de la memòria. Per exemple, la tropa de Monte-Carlo va voler reposar Carnaval. Però Fokin, el seu autor, era a Amèrica on ha fundat una acadèmia. I Woizikovski, que havia anat amb Diaghilev, i tenia un record molt precís d'aquest ballet, el va muntar. Ara, els intèrprets actuals de Carnaval, Guérard, Hoyer, Jasinski, Petroff, el coneixen pas per pas. Quan Woizikovski es retirà, o es morí, aquests l'ensenyaran als nou vinguts. I així successivament. Les reconstitucions fetes de memòria són molt freqüents quan es tracta de ballets no gaire antics.

Hi ha la fotografia, també. Però aquesta només pot donar una idea exacta de les poses estàtiques de la dansa: les cinc posicions dels peus i dels braços, les vuit direccions del cos... I cap coreògraf no podrà ressuscitar un ballet d'una altra època si només compta amb documents fotogràfics, incapaços de reproduir el dinamisme de les evolucions.

Breu: tant les notacions escrites, llegades pels mestres de ballet traspassats, com la memòria, com la fotografia són obertament incapaces de donar una reconstrucció exacta de ballets antics. Tot el que s'obtingui amb elles serà simples aproximacions.

Però hi ha el cinema... I, fins ara, ningú, o gairebé ningú, no s'ha preocupat d'uti-

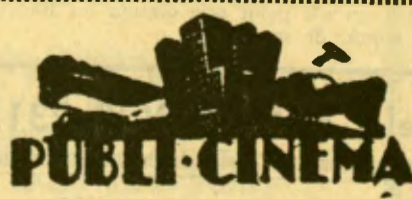
lière no es pot adaptar al ritme cinematogràfic. I hauria escrit altres comèdies si el cinema hagués estat inventat al segle xvii. Objecte d'estudi per als inicis, sí! Comèdia per al públic, no!

El mateix cal dir de la dansa filmada. Hi ha l'aspecte documental, el que avui contemem, i l'aspecte cinematogràfic. El primer ha d'ésser purament objectiu. Fotografiar la dansa amb un sol aparell i sense canvis de plans. Una vista de conjunt i no un muntatge artístic. Una reproducció fidel. Un objecte d'estudi per als inicis. Ha d'a-dreçar-se als professionals de la dansa, als crítics, als balletòmans. El segon és una altra història... La dansa en un film ens ha donat coses tan bones com El Carrer 42 i imitacions, on la dansa sotmesa al canvi de plans i als encadenaments de quadros esdevé espectacle purament cinematogràfic, que no és explicable escènica; i aviat El somni d'una nit d'estiu, per al qual Bronislaw Nijinska ha muntat expressament uns ballets.

En l'aspecte documental, s'ha fet molt poca cosa fins ara. El professor Francesc Pospicil, savi txecoslovac, ha donat en diversos congressos antropològics, a Praga, a Varsòvia, a Amsterdam, algunes conferències sobre les antigues danses guerreseres entre els pobles d'Europa. I ha il·lustrat les seves teories amb films que ha rotat en els recons d'Europa on subsisteixen encara vestigis de les tradicions ancestrals en matèria de dansa. Levinson va veure aquestes pel·lícules. I li varen servir per a escriure uns admirables Hipòtesis sobre la dansa popular, unes de les millors pàgines de la seva obra extensíssima. De més a més, el que Diaghilev no va fer, perquè segurament no hi va caure, els seus successors, la companyia de Monte-Carlo, ho fan. La gent de W. de Basil van pel món acompanyats d'un operador que té cura de filmar tots els ballets nous que Massin munta i tots els antics que restreunen.

SEBASTIÀ GASCH

Aquest número ha passat per la censura

Passatge de Gràcia, 57. Telèfon 79681

Sessió contínua de 3 hords a 1 matindada SEIENT UNA PESSETA

Local dotat de clima artificial CARRIER

CURIOSITATS MUNDIALS Interessants reportatges. U. F. A. exclusiu

PREGUNTAME OTRA Dibuix del popular Dopeye

ITALIA - ABISINIA Documental gràfic de comparació

NOTICIARIS D'ACTUALITAT MUNDIAL segons visió PARAMOUNT

i ECLAIR JOURNAL: exclusiu.

EL CONFLICTE ITALO-ABISSINI

Servei setmanal especial de les nostres agències

EDIFICIS DE LA XINA IMPERIAL

Belleisín documental U. F. A.

COLISEUM BUQUE SIN PUERTO GENE RAYMOND NANCY CARROLL JACK BENNY Un espectáculo encisador Comedia, drama, riales i música deliciosa

RICI GOLOSO PURGANT DELICIOSO

LES LLETRES

UN NOU LLIBRE DE GARCIA LORCA

"Llanto por Ignacio Sánchez Mejías"

A l'escultor Viladomat

¿Quién arruga el sudario? ¿No es verdad lo
que dice!
Aquí no canta nadie, ni llora en el rincón,
ni pica las espuelas, ni espanta la serpiente:
aquí no quiero más que los ojos redondos
para ver ese cuerpo sin posible descanso.

El poeta rima amb el plany de la mort el contractant de la vida gloriosa i li llença als ulls buits la sal amarga de les llàgrimes. Va pujant amb els peus nus els graons esmolats dels pressentiments, cap al cim de la

Per tal com jo mateix he vist l'escultor Viladomat acostar-se afanyosament a les arenades sagnants de les curses de braus, ensumant la flaire del matís pur, de l'ètica estoïca de la casta, de la bravesa dels homes i de les feres, recerçant la duresa històrica de la sang;

Per tal com jo mateix he sentit l'emoció amb què ell lluita entre la boira enfargafogosa de la literatura falsa que envolta el patetisme cru de la lídia i el tarannà irredent del lidiador;

Per tal com jo mateix sé que en els marbres inèdits, que encara són a la pedrera, de l'escultor Viladomat vibra ja una palpitació de brutals beatats incipients que floriran l'epopeia de la seva glòria futura;

Em plau oferir-li l'emoció que a mi m'ha regalat aquest plany poètic de Federico García Lorca davant la mort d'Ignacio Sánchez Mejías, el torero literat, el protagonista amb ànima d'escultor.

Aire de Roma andaluz
le doraba la cabeza
donde su risa era un nardo
de sal y de inteligencia.

Així el plasma la poesia que el plany. I segueix el poeta amb la commoció eloqüent de la gran consternació muda:

¿Qué gran torero en la plaza!
¿Qué buen serrano en la sierra!
¿Qué blando con las espigas!
¿Qué duro con las espuelas!
¿Qué tierno con el rocío!
¿Qué deslumbrante en la feria!

I acaba amb una eclòsió dolosa que plasma exactament el bàrbar crepuscle fatalista de les curses, ple de glòries i de neguits:

¿Qué tremendo con las últimas
banderillas de tiniebla!

Quina tremenda sinceritat del dolor, més serena encara que la mort mateixa!

Federico García Lorca, definidor de les coses indefinides, que ens ha ensenyat a dol-dre's del dolor incomprès dels negres i del dol oblidat dels gitanos, ara ens mostra en un plany gloriós que implica el cel i la terra l'afany neguitós que tot l'inconcret es commogui davant l'udol desesperat de la sang de la casta, vessada quan la mort mata la vida, però no mata la glòria.

La vaca del viejo mundo
pasaba su triste lengua
sobre un hocico de sangres
derramadas en la arena,
y los toros de Guisando,
casi muerte y casi piedra,
mugieron como dos siglos
hartos de pisar la tierra.

I encara la immortalitat de la glòria desafía la crueltat de la mort en un gest de bravesa a ultrança, ple de menyspreu a l'oblit i d'esperança en l'esperança que fa més dolorós el dolor.

Ya está sobre la piedra Ignacio el bien nacido.

Ya se acabó; ¿qué pasa? Contemplad su figura.

la muerte le ha cubierto de pálidos azufres
y le ha puesto cabeza de oscuro minotauro.

Però la mort, terriblement concreta, és més veritat que la vida; és més permanent, perquè la vida és trànsit; és més plàstica, i és més, en suma, que la vida viva i que la vida del record, que pot ésser immortal, però és la vida de la mort mateixa. La mort és plàstica pura, exacta, matemàtica; és la incògnita descoberta de l'equació del dolor, el qual la mort acaba, i aleshores l'ésser comença a ésser quelcom de debò per sempre més.

Ya se acabó. La lluvia penetra por su boca.

Aleshores la glòria és marbre, i l'escultor, que és l'afany de després, es venja de la mort.

L'esverament ja no hi és. La resignació obre els ulls rodons, rodons i grans, per on entra un alè gelat que cixuga les llàgrimes de demà, de mai més.

Teléf. de MIRADOR: 23118

Ha sortit el volum IV

de Visions de Catalunya

(Mallorca)

de Joan Santamaria

Administració i venda:

Llibreria Catalònia

3, Ronda de Sant Pere, 3

Frontispici de J. Caballero per al llibre de García Lorca

cita fatal amb la mort, que pren el nom de l'hora exacta, de l'hora terrible de cada mort, de la mort de cadascú.

A las cinco de la tarde.
Eran las cinco en punto de la tarde.

¿Ay qué terribles cinco de la tarde!
Eran las cinco en todos los relojes!
Eran las cinco en sombra de la tarde!

Mentre la minuteria rediviva dels pressentiments fa camí, fa vida, pel cercle vicios del temps fatalment rodó com les esferes mateixes dels rellotges, com les places de toros on la mort empaïta la glòria.

El viento se llevó los algodones
a las cinco de la tarde.

Y el óxido sembró cristal y níquel
a las cinco de la tarde.

Las campanas de arsénico y el humo.

¡Y el toro solo corazón arriba!

...cuando la plaza se cubrió de yodo.

...la muerte puso huevos en la herida.

A lo lejos ya viene la gangrena
a las cinco de la tarde.

Trompa de lirio por las verdes ingles
a las cinco de la tarde.

Però el món resta, i potser per l'asèpsia llunàtica de la mateixa poesia el sol surt cada endemà.

Quan la forma humana del torero ha estat esbandida ja per la mort, encara flota pertot l'autèntic valor ètic que l'animava, tota l'estètica gloriosa que ara, després de tot, anima el record inesborrable.

Es l'herència que fa glòria deixa al marbre. Es potser, amic escultor, tot allò que vós cerqueu arran de l'arena sagnant de les curses de braus i que l'esplendor de la glòria viva potser us amaga, o potser us deixa veure massa de prop.

La vitalitat periòdica com el sol que surt cada endemà posa ara sobre l'arena un fill del torero mort i tan dignament plorat per Federico García Lorca. Una flor nova regada amb la sang dura de la casta.

Joselito Sánchez Mejías, nascut en el bresol bàrbar de l'ataisme més tràgic, fill d'Ignacio Sánchez Mejías el malaguanyat i nebot de Joselito el Gallo, de la més pura estirp de dols i de glòries, potser podria, si la feresa no fos terriblement il·lògica, espantar els toros i la mateixa mort que els atia, dient-los només qui és i de quina casta llunyana baixa la seva sang renovellada. La seva preciosa sang jove que encara no sent ni remotament el plany, sinó que només escolta els cants gloriosos de joiosa poesia.

¿Qué buen torero en la plaza!
¿Qué buen serrano en la sierra!
¿Qué blando con las espigas!
¿Qué duro con las espuelas!
¿Qué tierno con el rocío!
¿Qué deslumbrante en la feria!

I, com un miracle de resurrecció, torna a començar la lluita eterna, que cada dia fa més vella la tradició i més pura la casta. I no s'apaga mai la forna on es trempa aquest tema tan bàrbarament admirable...

ERNEST GUASP

"Monografies Mèdiques"

El caràcter d'aquesta col·lecció, clarament expressat en el seu títol, fa que en les pàgines literàries de les publicacions no sigui gaire esmentada. Però en les *Monografies Mèdiques* han aparegut, en el transcurs de la seva ja llarga vida, prou quaderns capaçs d'un interès que sobreix del camp estretament professional, perquè sigui justificat parlar-ne des d'un lloc no especialitzat. I, d'altra banda, encara que no fos així, bé cal assenyalar meritòriament una publicació científica catalana que ha reeixit a sortir deu anys seguits, sense interrupcions si no sense lleus retards, publicant durant aquest transcurs de temps noranta números, deguts a metges catalans o de la Catalunya francesa.

A través de la múltiple prova de la diversitat de matèries que suposen noranta números d'una col·lecció monogràfica, un fet important s'ha manifestat, el qual cal dir que ja tenia precedents: la perfecta idoneïtat de la llengua catalana per a l'expressió científica. I encara un altre fet, que no és tampoc gens negligible: la viabilitat material d'una publicació científica dedicada a un sector professional limitat.

No és doncs als integrants d'aquest sector que cal presentar-los les *Monografies Mèdiques*, que prou les coneixen i aprecien, com ho prova el fet ja esmentat de la seva publicació ininterrompuda amb èxit creixent, tot i havent de comptar amb unes possibilitats d'expansió no massa dilatades perquè el país no dona per a gran cosa més.

El que volem és remarcar-les al públic no directament interessat i esmentar, això sí, alguns títols susceptibles d'interessar lectors que no siguin metges, ja perquè tracten temes filosòfics i psicològics que pot tenir interès a conèixer l'home de lletres, ja perquè tracten de problemes mèdico-socials dels quals no poden desentendre's la col·lectivitat i els seus components.

Dintre la primera classificació, recentment apareixia la monografia *Evolució sexual de l'infant*, del nostre col·laborador Jeroni Moragues, a la qual el company R. T. M. dedicava una nota en aquestes pàgines. Complementària, enumerem, aparegudes amb anterioritat, les monografies *La infància normal* i *La pubertat normal* i *La pubertat patològica*, del Dr. Leandro Cervera. Assenyalam també les dues monografies de Ramon Turró, difícils de trobar en llur edició original i que aquesta de les *Monografies Mèdiques* haurà fet possible d'arribar a un públic més vast: *El mètode objectiu* (amb un estudi del professor J. Serra i Hunter) i *Orígens de les representacions de l'espai tàcil*. I sobretot, assenyalam un dels primers títols publicats, que no fa gaire ha calgut fer objecte d'una segona edició, corregida i posada al dia: *La psicoanàlisi*, d'Emili Mira. L'enunciat sol ja és prou per a dir l'interès de l'obra. Des de la postguerra ençà, la psicoanàlisi, abans coneguda només d'un reduït cercle d'especialistes, ha adquirit una voga immensa, la qual cosa no vol pas dir que tothom que en parlava en coneixia els principis i les aplicacions. La literatura i l'art contemporanis, àdhuc fora d'aquelles escoles o tendències que es recolzen taxativament en la psicoanàlisi, n'han estat fortament influïdes. Però les obres del tractadistes més destacats, Freud, Jung, Adler, no eren pas per a ésser posades en totes les mans, tractant-se d'obres no pas de vulgarització sinó de consulta, i per a ús d'un públic professional.

D'altra banda, els mateixos psicoanalistes esmentats no oferien, al llarg de llurs obres, una exposició sistemàtica d'una doctrina que ha evolucionat i sofert canvis al compàs dels temps. Calia doncs, per a un públic desitjós d'assabentar-se, una *mise-au-point* d'una sèrie de qüestions intrínsecas, moltes de les quals encara estan *sub iudice*. El gran mèrit de l'amic Mira és haver reeixit a fer un compendi que no sols serveix als metges no especialitzats en el problema, sinó també a tota persona culta desitjosa d'estar al corrent.

Quant a les altres monografies alludides, d'aspecte mèdico-social, no podem sinó esmentar, sense els comentaris extensos — i no pas optimistes — que es mereixen: *Les noves orientacions de la lluita antituberculosa i la seva aplicació a Catalunya*, del doctor Luís Sayé; *Tracoma*, del Dr. A. Vila i Coró; *La lepra a Catalunya*, del Dr. Jaume Peyri, i la que ha vist la llum aquests dies, *La lluita contra el càncer a Catalunya*, del Dr. Luís G. Guisado, que posen en qüestió problemes urgents de salut pública no tan ben atesos com caldria.

Conjuntament amb el text pròpiament dit, les *Monografies Mèdiques* irserixen en cada número una secció modestament titulada *Notícia*, però el subtítol de la qual, *Recull d'humanitats mèdiques*, és més explícit del seu contingut, cada dia més ric i variat i amb intencions d'ésser-ho més amb el temps. De manera que el títol volgudament limitatiu de la col·lecció es complementa amb una aspiració de totalitat que té cura de satisfer aquest suplement, fidel a la màxima que l'especialista que només sap la seva especialitat, ni aquesta sap.

No estaria bé acabar aquesta nota sense al·ludir de passada les altres activitats de la mateixa Editorial Arnau de Vilanova que, dirigida pel Dr. Aguader, publica les *Monografies*. Volem referir-nos sobretot a l'aparcia pròxima de la *Introducció a la Medicina experimental*, de Claude Bernard, enriquida considerablement amb pròlegs de J. F. Fulton i de Paul Bert i amb gran quantitat de notes del traductor, el Dr. Jaume Pi-Sunyer i Bayo. Però d'aquesta obra clàssica de la literatura científica ja tindrem ocasió de parlar-ne arran de la seva aparició que s'anuncia com a immediata.

ELS GRANS ROMÀNTICS

La reviviscència de Chateaubriand

La commemoració del centenari del Romanticisme esqueixà el vel de l'oblit amb el qual dues generacions havien embolcallat alguns dels valors de l'escota romàntica. El cinquantenari de la mort de Victor Hugo ha revifat la polèmica sobre la vàlua de la seva obra i la tendència d'ara sembla ajustar-se a una serena valorització, lluny, tanmateix, de l'acèrrima crítica de Farrère: «Victor Hugo és un imbecíl». A través del costum de les commemoracions, els genis es fan reviviscents i són estudiats de nou. Alguns cauen en el desprestigi, altres en la indiferència; a llur entorn es venen les cendres de l'oblit i els episodis que bastiren

Els defensors de la vella tendència crítica addueixen, per refermar el concepte de convencional que assenyalaven preferent, la creença que Chateaubriand no havia estat mai a Amèrica i, per tant, *Atala* no era res més que una invenció, orfe d'aquella tendència força emotiva que es desprèn d'un fet viscut. «Chateaubriand ha jugat amb la candidesa dels seus lectors; és un farsant; no hi ha gota de sinceritat en la seva obra.» Alguns, però, havien d'esmenar aquest judici. El temps donava la raó a Chateaubriand i encara, noves investigacions, descobrien episodis que ell, modestament, silenciosa i que l'honoraven força. Es

tornà aleshores per la sinceritat de l'escriptor i per la virtut de la seva obra. Cap època literària no ha estat mai, com la romàntica, tan propensa a les exageracions sentimentals que fan desvalorar una gran part de les obres nascudes a la nova ambició estètica. Chateaubriand no s'alliberà, tampoc, d'aquesta falla l'arrel de la qual hem de cercar en l'exaltació del lirisme subjectivista; però sempre, en exposar fets viscuts i sentiments, íntimament dolorosos, ho fa amb una gràcia única i un estil personalíssim; això explica el perquè de la reviviscència de les seves obres més característiques, les quals el temps no ha pogut donar a l'oblit com a tantes d'altres, en aparença més vives i, sobretot, seguint la trajectòria iniciada, més grandiloquentment buides. En aquesta revalorització de l'obra de Chateaubriand la part falsa resta per a sempre allunyada de l'atenció i de l'estudi, però en canvi, aquella altra, que paradoxalment queia primer en oblit, és assenyalada de nou amb totes les seves virtuts. No és *Les Martyrs*, és *René* i *Atala* que retornen després de cent anys, no com un eco. Lluny d'una veu d'ultratomba, sinó com una realitat passional de tots els moments. La vida de Chateaubriand, inquina, sem-

Chateaubriand, per Girodet (Museu de Saint-Malo)

pre dominada per la gràcia del paisatge en el qual emmarca l'acció de les creacions més reeixides, enamorada de la bellesa i de l'art, ha estat motiu de múltiples comentaris. Algú ha dit: «Fastiguejat de tot, cercava esvaïr la monotonia en l'aventura». Precursor de Loti, ens ha deixat la descripció de paisos exòtics com a record, si és veritat, d'aquell tedi que distingits comentaristes li atribueixen i que el feia vagar a la recerca d'emoció artística. Una escriptora espanyola, Emilia Pardo Bazán, que ha estudiat amb interès la figura del vescomte, en assenyalant les virtuts descriptives dels seus llibres ha escrit: «Sin duda hoy es mayor, más detallada, la exactitud de las descripciones; pero no gana en magnificencia a las de Chateaubriand, ni en colorido, ni en felicidad y acierto de pinceladas...» A molts anys de distància, el doctor Le Saux, un dels més distingits propugnadors del retorn de Chateaubriand, ha fet remarcar en les obres del seu preferit la mateixa virtut expressiva. Un altre aspecte, la veracitat de les *Mémoires d'outre-tombe*, posada en dubte en el llarg període de la indiferència, és avui estudiat de nou. La rectificació del vell concepte ha estat tan completa que Jean Aubry, en un recent assaig, ha dit que únicament la intervenció de la moda i alguns sentiments impurs fan comprensible que s'adjudiqués a les *Confessions* de Rousseau una fortuna més brillant que a les *Mémoires*. Escrites en vintidós anys i venudes al preu de 250.000 francs i amb la condició de no ésser publicades fins després de la seva mort són, avui, revisades de nou. Chateaubriand, que *ahypothèque sa tombe*, com digué en estipular-se el contracte, no podia sospitar, malgrat la seva ambició de glòria, que a cent anys de distància, l'illot de Grand-Ré, pel sol fet de guardar les seves cendres, seria estimat i que els ídols de Victor Hugo li enviejarien, per a llur preferit, aquella solitud magnífica de la seva tomba.

J. M. MIQUEL I VERGES

SI ES ELÉCTRIC
I DEL VOSTRE AUTOMÒBIL
US el repararan
aviat i bé al
GARATGE ELÉCTRIC
CARRER MOIA, 61-8 (Arbuixat Diagonal)

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER, CALLÍS, 3, 5 i 7
(DAVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)
ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA
EN LLIBRES RATLLATS, DE
LUXE I EN TOTA CLASSE D'EN-
QUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA
I ECONOMIA EN LES ENCAR-
RREGS. - EN CAS DE URGÈNCIA
DEMANEU-LOS PEL TELEFON
14856

CAMISER
ESPECIALISTA
EXIT EN LA MIDA
JAUME I, 11
Telèfon 41655

LES ARTS I ELS ARTISTES

Una allau que caldria contenir L'impossible artístic

Durant el curs passat, el Foment de les Arts Decoratives de la nostra ciutat es va lliurar a una tasca extraordinària. Va emprendre's una croada de divulgació dels aspectes professionals de l'ofici de decorador. Cal advertir que la qualitat d'extraordinari que atorguem a l'esmentada activitat radica en la precisió temporal amb què fou portada a terme.

El Foment de les Arts Decoratives, entitat d'una solvència absoluta, gelosa d'una sèrie de coses que atanyen per parts iguals el bon nom del que inclou el seu títol i els resultats positius que han de dir de l'estat nacional dels artistes decoradors, va creure d'una ineludible necessitat portar a cap, significats pel curset de divulgació, dos extremes. Primer, presentar la decoració com una

entestats a fer de decoradors i pels que han de donar-los motiu a expressar-se artística-ment. D'una part i altra hi ha feina. No ens podem estar de repetir l'alarmant posició que va adquirint Barcelona des que fer de decorador s'ha posat a l'ordre del dia. Barcelona, que arriba a fer coses definitives dintre l'horror del modernisme, desaprofita l'ocasió de treure's l'espina, deixant per a l'improvisat que es val d'uns plans trucats, manifestament mal intencionats per a fer proselitats i clients. A hores d'ara totes les ciutats del món civilitzat poden oferir al visitant un bon estol de realitzacions esplèndides. Nosaltres podem comptar-les amb els dits de les mans. La balança s'inclina sensiblement cap al cantó orientat pels que en la seva inòpia poden aportar solucions d'economia moltes vegades decisiva.

Com que estem segurs que ja honoradament s'ha començat el que s'havia de fer i per altra part els elements paràsites no requereixen cap més mot, és doblement agradable ocupar-se de felicitar la idea del Foment de les Arts Decoratives.

Aquesta idea, obertament apostòlica, va ésser alimentada per Jaume Marco. Moltes de les lliçons recaiguereu en la seva personalitat. Marco va fer-ne una qüestió d'enorme magnitud, portant l'afar professional a límits insospitats.

Jaume Marco no és precisament el que la gent pot entendre pel decorador modern per excel·lència. El període post-1925 (que en l'Exposició de París s'erigí en una sèrie de postulats estètics considerables) el va trobar completament format. La seva *mise en page* creiem que ha estat la confirmació del seu mèrit artístic excepcional. Perquè Marco, en observar la metamorfosi estètica que li anulava gran part dels seus incalculables estudis dels estils, no s'abandonà a la inèrcia i a cultivar el seu nom basant-se en la improvisació de què hauria pogut valer-se, sinó que penetrà novament en el nou estat de coses i féu quelcom de semblant a allò tan difícilment terrible com és per l'arruïnats refer la seva fortuna.

Jaume Marco ha refet la fortuna artística. S'ha situat al lloc principalíssim que ha ocupat de tota la vida. I ha fet més. No tan sols s'ha adaptat, sinó que havent-se adonat de l'enorme complexitat de l'estil de la nostra època, ha creat. Ha pres elements sorgits de les necessitats modernes i els ha situat on podia treure'n més rendiment, revolucionant conceptes, abocant lògica on no hi abundava massa, teoritzant sobre el color, classicitzant proporcions... Part de tot això ho exposà en aquelles lliçons del Foment. Ja hem dit que esborrava els murs

Dies enrera, Albert Junyent publicava una informació d'un afar artístic barceloní que es produí cent anys enrera i que es pot relacionar amb l'exposició d'art antic italià celebrada darrerament a París. En 1835, un immigrant italià resident a Barcelona comprava als Encants pel preu de quatre xavos una pintura pueril i barroera, la qual, més endavant, descobria al dessota d'una escena de cacera, traçada per algun pintor d'extots, no menys que *El Casament de la Verge*, de Rafael Sanzio, glòria de la Pinacoteca Brera, de Milà. Com que en descobrir tan bella pintura l'immigrant italià cuità a portar-la a Milà, segons testimoni de Victor Balaguer, dedueix Junyent que *El Casament de la Verge* de Brera pot ésser el que trobà als Encants de Barcelona aquell vago

italiano. Reforçaria aquesta hipòtesi el fet que el catàleg de l'actual exposició parisenca d'art antic, on es troba enregistrada aquesta obra, una de les més atractives de l'exposició, no estaria exempt d'alguns errors. Aquests errors, que Albert Junyent no ha constatat, que són solament insinuació d'una persona que Junyent creu autoritzada, no poden però afectar el *pedigree* de la famosa pintura. Així, doncs, hi ha molt poques probabilitats en favor de la hipòtesi que afavoreix tan galanament els Encants vells de Barcelona.

Avui dia la historiografia de la pintura és tota una senyora científica, tan rigorosa i controlada com qualsevulla altra ciència; posseeix especialistes conscienciosos arreu d'Europa i d'Amèrica, especialistes exigits, que es vigilen gelosament els uns als altres; hi ha experts qualificats, oficials o no, que s'han creat renom universal i fortuna considerable amb llurs peritatges; existeixen diccionaris nombrosos i voluminosos d'aquesta ciència d'exclusiva arqueologia pictural; la bibliografia de la pintura antiga és, de totes les bibliografies, la més luxosa i una de les més denses i treballades; les revistes d'art antic, redactades per les autoritats màximes que la matèria manté a cada capital del món civilitzat, s'ocupen preferentment dels problemes d'identificació, història, tècnica, influències, relacions, revisions i de tota altra qüestió que afecti la pintura antiga. Cada una de les pintures cèlebres i la majoria de les pintures bones tenen establert amb el màxim escrúpul llur *pedigree*. Els pintors cèlebres posseeixen llur biografia redactada per gent competent; biografia justificada, raonada, amb documentació provatòria, amb estampació de signatures, amb reproduccions de les pintures i de fragments d'aquestes; amb informacions gràfiques i verbals de les anàlisis químiques de la matèria pictòrica, amb reproduccions de radiografies de les pintures que requereixen aquesta prova. Els pintors de la categoria de Rafael Sanzio tenen més d'una biografia, molts estudis monogràfics de l'obra del pintor. Les biografies de Rafael passen del centenar. I amb tot aquest formidable aparell científic voleu que una pintura famosa d'un dels primers pintors antics pogués catalogar-se erròniament fins al punt de negligir en la història de les vicissituds de la tal pintura, dos moments supremament memorables, el de la pèrdua i el de la troballa de la gran obra d'art? Qui hauria pogut escamotejar aquests dos esdeveniments? I, per ventura, es troba enregistrada enlloc la desaparició de *Lo Sposalizio*? D'altra banda, les exposicions monogràfiques d'art que organitzen d'un quant temps ençà en la capital o en les principals ciutats de l'Estat els governs de les nacions més cultes — digui el que vulgui el confident d'Albert Junyent — són catalogades amb un tal refinament científic que per durant anys i panys (fins que noves descobertes obliguen a esmenar tal o tal altra dada), de vegades per a sempre més, esdevenen obres de consulta recerca-díssimes, les quals fan autoritat. Fins a Espanya les exposicions monogràfiques que organitza la Sociedad Española de Amigos del Arte són catalogades monumentalment sense vacillar en l'esforç ni en la despesa. Recordem si no l'exposició de teixits organitzada en 1917, on fou sollicitada la rica col·lecció Pascó, del nostre Museu, la qual fou enviada amb una catalogació tan insuficient, que el Comitè organitzador s'endinsà en l'ardua i dispendiosa feina d'una nova catalogació. Hi ha d'altra banda una emulació xovina molt accentuada en l'organització d'aquestes meravelloses exposicions d'art antic: els organitzadors saben que els tècnics, els experts i els arqueòlegs del país emulador estan en aquestes ocasions ferotgement a l'aguait de qualsevol relliscada. No: avui dia no és gaire fàcil deixar passar un error en els catàlegs oficials d'aquestes magnès exposicions encara més oficials. Més difícil és deixar-hi escórrer un error que evitar-l'hi.

Això no vol pas dir que la contalla del fantasista Balaguer (Victor!) no sigui veritat... a la manera balagueriana. Ço és, que algú trobés als Encants una representació de l'esmentada escena evangèlica pintada per Rafael d'Urbino, alguna còpia, perquè Balaguer no entenia gens en pintura antiga, i d'altra banda les còpies de Rafael foren nombroses entre els pintors catalans i castellans del període romàntic. A Catalunya sobretot, on l'escola d'Overbeck tingué més seguidors que a Madrid, Rafael Sanzio era l'alcaloi del «nazarenisme», la raó suprema de l'existència dels Overbeck, Cornelius, Schnorr i altres rafaelistes i prerafaelistes *avant la lettre*. Eren molts els pintors catalans que en l'aleshores obligat viatge a Itàlia copiaven Rafael Sanzio, i el copiaven bé, perquè la pintura del gran artista d'Urbino és, per excel·lència, pintura per a copista, ben al revés de l'altra pintura, la gran pintura, la velazquiana, la rembrandesca, la turneriana, la riberiana, la siste-

franes, no posseïen pintura notable entre els quilòmetres de tela pintada que entapissava les parets d'aquelles santes cases. En les nostres subhastes (més o menys trucades) de pintura antiga mai no surt, ni per atzar, una veritable obra d'art, ni tan sols una mitjana pintura. Les liquidacions de les col·leccions de pintura antiga dels nostres potentats són una desolació, una col·lecció de rampoines que avergonyeix la família del col·leccionista i que deshonora la ciutat. Una sola col·lecció de bona pintura antiga existeix a Catalunya, la col·lecció Cambó, i aquesta fou comprada peça a peça a l'estranger; una bona col·lecció existí antany a Barcelona, la col·lecció Leopold Gil, i aquesta col·lecció fou adquirida fora de Catalunya. Diríeu que Catalunya no vol bona pintura antiga: la veritat és que la rebutja àdhuc quan li és oferta en safata d'or. Una fatalitat, una repugnància inexplicable envers la bona pintura de museu li fa perdre totes les ocasions de posseir-ne. Recordem de quin manera estúpida perdérem la col·lecció Boix que ara omple una de les millors sales del Museu del Prado. La col·lecció Gil està en dipòsit al nostre Museu, proposada per la família del col·leccionista per a l'adquisició, des de fa vint-i-tants anys, sense que el Museu hagi encara trobat la manera d'entrar en possessió d'aquelles teles verament admirables. De la venda del taller Fortuny no sabérem adquirir ni les pròpies obres del pintor: fins fa pocs anys no ens decidíem a adquirir per la xifra de 300.000 pessetes una pintura fortunyana que en 1912 el comte de Pradère adquiria per gairebé la meitat d'aquesta quantitat, per molt menys de la meitat si tenim en compte la xifra en francs que feren la compra i la venda de *La Vicaria* pel sudit comte, resident a París. En 1910 l'Ajuntament organitzà una exposició internacional d'art en la qual es gestionà del senyor Durand-Ruel que hi exhibí la seva col·lecció de mestres impressionistes amb la prometença d'adquirir-li algunes d'aquelles pintures meravelloses per al nostre museu d'art modern: es cloqué l'exposició sense mantenir aquella bella promesa; foren adquirides obres nombroses de totes les nacions que concorregueren a aquella exposició, moltes d'elles de nul valor artístic, però ni una sola tela impressionista. I aleshores la pintura impressionista es pagava menys d'una desena part del que es pagà deu anys després! Jo he demanat insistentment que les nostres exposicions municipals d'art fossin a base d'aportacions dels principals valors artístics internacionals del nostre temps, però la meua demanda ha estat sempre vana: els pintors han estat els primers repudiadors d'aquesta col·laboració. Els casos de repudi català del millor art nacional i estranger serien incomptables si els haguéssim d'exposar. Està vist que la bona pintura antiga estrangera no pot entrar a Catalunya; ni tampoc la bona pintura nacional moderna i expatriada, quan encara és a bon preu; ni la bona pintura moderna estrangera, quan encara no costa els ulls de la cara.

L'Antonello de Messina de la Col·lecció Cambó

yanera, que no són copiables. Rafael, Leonardo i com tants pintors del Renaixement, és gran pel seu dibuix, no pas pel seu color, ni per la qualitat pictòrica, ni per l'enfocament anímic de la realitat: aquests pintors són menys pintors que els pintors del període barroc, molt menys pintors que els mestres impressionistes; gairebé no són pintors. Les còpies de Rafael són doncs abundants a Espanya, i ho deuen ésser també en altres nacions. Fa ja alguns anys que les germanes Emília i Elvira Llagostera Surís, una de les quals era molt bona pintora copista, i precisament copista de les obres de cavallet del pintor de les *Stanze*, llegaren a l'Ateneu Barcelonès una col·lecció de belles còpies d'aquelles obres rafaeliques, còpies que decoren molt bé algunes de les dependències del docte casal del carrer de la Canuda.

Aquesta llegenda de *Lo Sposalizio* trobat als Encants ens porta a aventurar una opinió que, exagerada, podria expressar-se així: si als Encants ni fora dels Encants, ni a casa dels antiquaris, ni a casa dels col·leccionistes, ni en els museus ni a les esglésies de Catalunya no es trobarà, ni per remei, una bona pintura antiga que no sigui pintura primitiva (com aquell qui diu, anti-pintura); o bé: no es trobarà bona pintura antiga que no sigui adquirida fora de Catalunya. Existeix certament a la nostra terra una bona sèrie de pintures rafaeliques, obra probable de bons pintors catalans i valencians del segle XVI; però res no se sap ara com ara d'aquests pintors, ni si realment foren catalans. Des dels segles XVII i XVIII, el gran moment de la veritable pintura, no existeix res que valgui la pena, ni el mateix Viladomat, ni els seus millors deixebles no passen de pintors mediocre. Quan la crema dels convents, es constata, pels inventaris i descripcions que en aquella ocasió es suscitar, que els convents i esglésies incendiats, ni els més rics i famosos, ni els més renomats per la tradició estudiantosa de llurs

freres, no posseïen pintura notable entre els quilòmetres de tela pintada que entapissava les parets d'aquelles santes cases. En les nostres subhastes (més o menys trucades) de pintura antiga mai no surt, ni per atzar, una veritable obra d'art, ni tan sols una mitjana pintura. Les liquidacions de les col·leccions de pintura antiga dels nostres potentats són una desolació, una col·lecció de rampoines que avergonyeix la família del col·leccionista i que deshonora la ciutat. Una sola col·lecció de bona pintura antiga existeix a Catalunya, la col·lecció Cambó, i aquesta fou comprada peça a peça a l'estranger; una bona col·lecció existí antany a Barcelona, la col·lecció Leopold Gil, i aquesta col·lecció fou adquirida fora de Catalunya.

Diríeu que Catalunya no vol bona pintura antiga: la veritat és que la rebutja àdhuc quan li és oferta en safata d'or. Una fatalitat, una repugnància inexplicable envers la bona pintura de museu li fa perdre totes les ocasions de posseir-ne. Recordem de quin manera estúpida perdérem la col·lecció Boix que ara omple una de les millors sales del Museu del Prado. La col·lecció Gil està en dipòsit al nostre Museu, proposada per la família del col·leccionista per a l'adquisició, des de fa vint-i-tants anys, sense que el Museu hagi encara trobat la manera d'entrar en possessió d'aquelles teles verament admirables. De la venda del taller Fortuny no sabérem adquirir ni les pròpies obres del pintor: fins fa pocs anys no ens decidíem a adquirir per la xifra de 300.000 pessetes una pintura fortunyana que en 1912 el comte de Pradère adquiria per gairebé la meitat d'aquesta quantitat, per molt menys de la meitat si tenim en compte la xifra en francs que feren la compra i la venda de *La Vicaria* pel sudit comte, resident a París. En 1910 l'Ajuntament organitzà una exposició internacional d'art en la qual es gestionà del senyor Durand-Ruel que hi exhibí la seva col·lecció de mestres impressionistes amb la prometença d'adquirir-li algunes d'aquelles pintures meravelloses per al nostre museu d'art modern: es cloqué l'exposició sense mantenir aquella bella promesa; foren adquirides obres nombroses de totes les nacions que concorregueren a aquella exposició, moltes d'elles de nul valor artístic, però ni una sola tela impressionista. I aleshores la pintura impressionista es pagava menys d'una desena part del que es pagà deu anys després! Jo he demanat insistentment que les nostres exposicions municipals d'art fossin a base d'aportacions dels principals valors artístics internacionals del nostre temps, però la meua demanda ha estat sempre vana: els pintors han estat els primers repudiadors d'aquesta col·laboració. Els casos de repudi català del millor art nacional i estranger serien incomptables si els haguéssim d'exposar. Està vist que la bona pintura antiga estrangera no pot entrar a Catalunya; ni tampoc la bona pintura nacional moderna i expatriada, quan encara és a bon preu; ni la bona pintura moderna estrangera, quan encara no costa els ulls de la cara.

Cerquem als Encants alguna calaixera amb cent unces d'or amagades en el regreix de la fusta, però no hi cerquéssim pas cap pintura de Rafael Sanzio ni de cap altre gran mestre del temps passat. Hi ha impossibilitat física de trobar-ne ni un escrúpul.

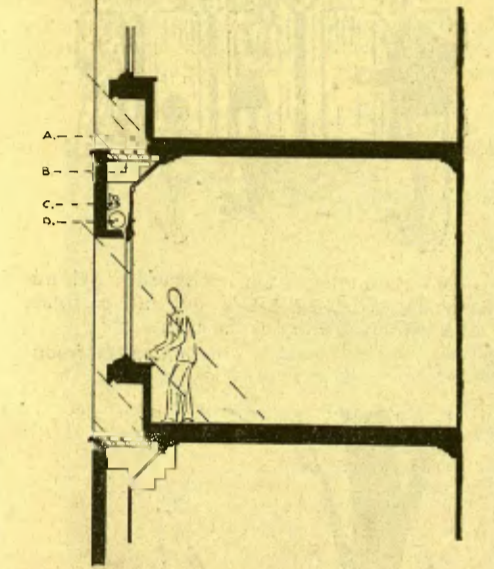
JOAN SACS

EL RELLOTEGE AERODINAMIC

—Gràcies al seu perfil estudiat, fa una hora en trenta-set minuts quaranta-cinc segons.

(Ric et Rac, París)

Per tal d'aconseguir una total i perfecta il·luminació diürna i nocturna en les habitacions que donen a la fatxada, Marco ha creat aquest sistema que fa arribar la llum als recons oposats a l'obertura.

- A. — Vidres prismàtics per a la llum horitzontal.
- B. — Tanca corredora d'alumini per a tancar la llum del dia i reflectir la dels focus durant la nit.
- C. — Focus reflectors de la llum elèctrica per a produir una il·luminació igual que la de dia.
- D. — Persiana enrollable.

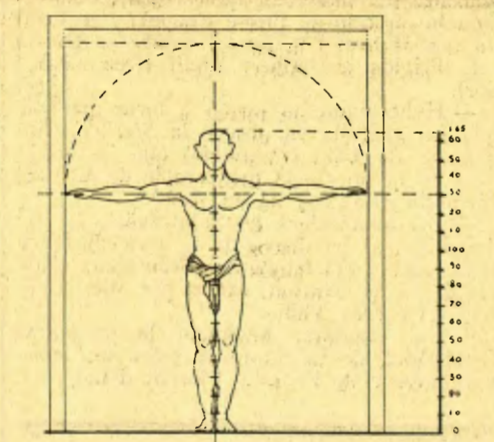
resultant d'una vastíssima preparació, d'una sensibilitat innata i d'un entusiasme artístic. Segon, fer els possibles d'encarrilar per aquest camí tots els improvisats, que com a tals no posseïen cap de les anteriors garanties.

El Foment devia veure el que pot veure tothom a cada pas. Que és que en l'actualitat la decoració constitueix un refugi per a tots els desorientats que amb un mínim de traça, un punt d'audàcia i amb una simple subscripció a una revista especialitzada estrangera es veuen capaços de realitzar el que sigui. Fonamentalment no hi ha cap dret a espantar el progrés que Barcelona establi en aquesta matèria anys enrera, abans que l'estil modern i la seva aparent facilitat haguessin fet factible l'aparició dels «nous artistes». No obstant, no existint cap raó legislativa que pogués aturar l'allau, el Foment, pensant segurament que els resultats comprometien el bon nom de Barcelona, va erigir-se en orientador gairebé misericordiós i va prestar unes solucions per a qui les volgués escoltar i aprofitar-se'n. Llastimosament, hi acudiren els que menys falta els feia. Els que hi havien d'anar devien considerar que no se'ls havia d'ensenyar res. Amb això el Foment féu una tasca enormement meritòria. No pot fer-se-li cap retret de no haver pogut captar l'interès dels irresponsables que transformen els carrers de la ciutat en una lamentable fira de mostres de pobres i insuficients enginyers.

Paral·lelament, el Foment, en la successió de les seves lliçons, avisava un públic susceptible de caure en la densa irresponsabilitat dels qui han fet un mitjà de vida d'una professió de la qual ho desconexien tot.

Doblement a agrair, doncs, el curset de lliçons monogràfiques establert per la ciutad i benemèrita entitat.

Des d'ara creiem que pot afirmar-se que hi ha uns principis assentats que han d'ésser coneguts, tan lentament com es vulgui, pels

La humanització del moble i de les proporcions. Un dels exemples preconcibits per Jaume Marco. Per tal d'assolir una perfecta visió d'una porta a dos batents, Marco exposa aquest diagrama referit al canó humà.

de contenció en la pràctica de la decoració. L'artista preocupat de l'ofici, sol·licit en les seves necessitats socials, l'home que humanitzava el moble i pensava en la llar humil, aconsellava certs procediments per evitar barbaritats i fer més amable la desenfundada cursa dels improvisats. Com a persones dedicades a examinar resultats artístics i com a col·legues d'ell, ens sentim disposats a donar-li gràcies infinites per totes les raons estètiques i patriòtiques que són de suposar. Marco ens ha explicat el que són les excel·lències d'alguns problemes resolts en la seva fèrtil imaginació. Li hem pregat de traspasar-les al camp gràfic i així ens ho ha fet. Són els dos gravats que acompanyem i pels quals novament li reitèrem les gràcies.

ENRIC F. GUAL

Compreu BRISAS Revista il·lustrada. Selecció d'Art, Literatura, Modes, Decoració, Esports, etc.

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la Neurastènia.

Les Gragees potencials del Dr. Solvré,

més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i fet del sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als casos de fatiga, encefalopatia, insomni, neurastènia, debilitat de la memòria, vertigenes, fàdiga corporal, tremolors, dispepsia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i fetes les transformacions orgàniques que tinguin per causa o origen específicament nerviós.

Nota: — Dirigiu-vos i transmeteu 0'25 ptes. en segells de correu per al farmacòleg i Olfactori Laboratori Sòkarsk, carrer del Tor, 16, Barcelona, rebreu gratuït un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquesta malaltia.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

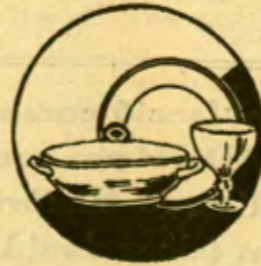
Yonda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

Societat Espanyola de Carburs Metàlics

Correus: Apartat 190 BARCELONA
Teleg: "Carburas" Mallorca, 232 'Teléfono 75013

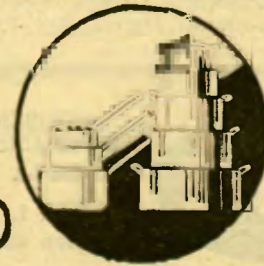
CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcuion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIO INDUSTRIAL -de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

LLORENS

RAMBLA DE LES FLORS -30

MUSICA I RADIO

UNA CONVERSA INTERESSANTISSIMA

Praga 1935-Barcelona 1936

Som molts els que encara tenim vivament present l'època en la qual va ésser fundada la Societat Internacional en Música Contemporània. La guerra i les seves conseqüències funestes havien trencat quasi tots els lligams de cooperació intel·lectual. Més encara: la vida cultural mateixa havia estat paralitzada i els valors tradicionals havien esdevingut suspects. La conseqüència de tot això era una desorientació profunda. La generació jove de tots els països belligerants havia passat anys feixucs i terribles, amb

guin ésser considerades com a representatives de la producció musical. Per primera vegada la jove escola de compositors espanyols tindrà ocasió de demostrar davant la crítica internacional els valors musicals magnífics que han estat creats durant la darrera desena d'anys i de posar en evidència l'élite dels seus talents més brillants, com, per exemple—per citar només alguns noms—els germans Halffter, Pittaluga, Josep Valls... Es indubtable que la Festa a Barcelona

Notícies de tot el món

ANGLATERRA

La nova òpera bufa de Kurt Weill, Mon reiame per una vaca, ha estat representada amb gran èxit al Teatre Savoy, de Londres. Entre les novetats fonogràfiques dels darrers mesos cal remarcar la primera impressió completa de La Núvia venuda, de Ste-mana, sobre quinze grans discos (H. M. V.). Aquesta obra meravellosa, una de les òperes còmiques més belles de la música moderna, té entre nosaltres molts admiradors. Una edició espanyola d'aquesta col·lecció seria sensacional. Altres impressions noves són: Concert de Vieuxtemps, per Heifetz i l'Orquestra Filharmònica de Londres; Concert n.º 4 de Mozart, per Szigeti i la mateixa orquestra; Fantasia en do menor, de Mozart, per Fischer; i un quartet de Dvorák; un nou disc de la Supervia, etc. Vist l'èxit extraordinari que les estacions d'ona curta han aconseguit a la Gran Bretanya i els seus dominis, la British

Broadcasting Corporation ha decidit instal·lar dues noves emissores d'aquest tipus d'ona, que serien més potents que les que actualment existeixen al país. Quan les dues noves emissores seran instal·lades i funcionaran amb regularitat, aquella companyia combinarà les dues emissores actuals per a fer-ne una altra de gran potència. Així hi haurà al British Empire System de Radiodifusió, tres poderoses estacions d'ona curta.

ARGENTINA

Entre la nova producció fonogràfica d'aquest país cal remarcar els nous discos de Marcelino Lozano. Aquest cançonetista crioll, acompanyat de guitarres, grava un dels seus recitals gauchos, titulat La Curandera, en el qual narra alguns episodis graciosos d'un gaucho a Buenos Aires. També han desvetllat un interès viu els discos de jazz del pianista uruguaià Manuel Salsamendi i els de cançons para-gaianes que Samuel Aguayo interpreta amb el seu accent emotiu de costum.

ESTATS UNITS

Notícies procedents de Nova York anuncien que el doctor Arthur T. Jersild, professor al Teachers' College de la Universitat de Columbia, molt conegut per la seva obra pedagògica, ha estat nomenat «psicòleg consultiu» de la Columbia Broadcasting System, pel president d'aquesta entitat, William S. Paley.

Wellman Braud, que ha pertanyut a l'orquestra de Duke Ellington des que va ésser organitzada, ha deixat el seu lloc de contrabaix, en el qual ha estat reemplaçat per Hayes Alvis, procedent de la Mill's Blue Rhythm Band. Braud pensa formar una orquestra en col·laboració amb el conegut clarinet de Chicago, Jimmie Noone.

Una de les orquestres negres que més s'ha destacat aquest darrer any és la que dirigeix Lily Armstrong, cantant, pianista, compositora i ballarina, muller del trompeta famós, amb el qual va actuar en molts dels seus primers discos. L'artista més remarkable del conjunt és el primer trompeta, a qui diuen «el segon King Louis».

FRANÇA

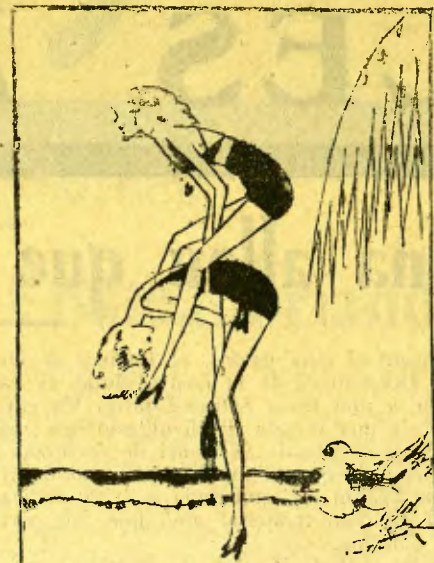
S'ha constituït una comissió que es proposa estudiar «les possibilitats pràctiques» que la televisió presenta actualment en aquest país. Aquesta comissió basarà els seus estudis en els resultats dels assaigs realitzats aquests darrers mesos.

Dues simfonies franceses han estat gravades en disc: La de Chausson, en sí, sota la direcció de Pierre Coppola (La Voix de son Maître) i la en sol menor de Rous-sel, dirigida per Albert Wolff (Decca-Poly-dor).

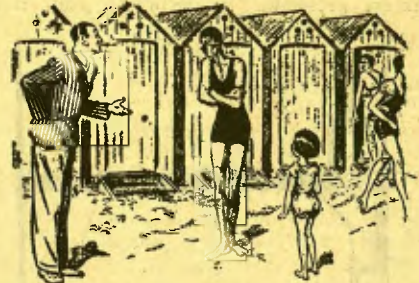
Hubermann ha tornat a tocar, per tal que fos gravada en discos, la Simfonia espanyola de Lalo (Columbia) que ja coneixem en la impressió insuperable de Yehudi Menuhin (La Voz de su Amó).

Els admiradors de Saint-Saëns ja poden disposar en discos de la seva simfonia amb orgue i del famós duo Mon cœur s'ouvre à toi, de Samson, cantat per Mlle. Cernay i Georges Thill.

Cal esmentar finalment la impressió fonogràfica de la Simfonia sobre un tema muntanyenc de l'honest Vincent d'Indy.

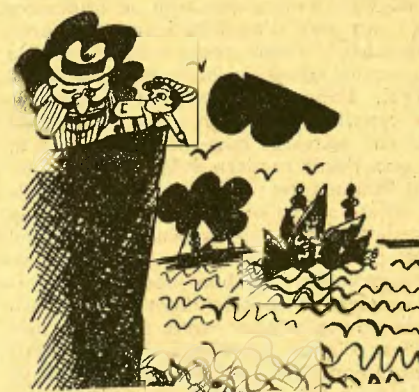
—Es veritat que el teu oncle ha conservat el coneixement fins a l'últim moment? —No ho sé; però ja ho veurem a l'hora d'obrir el testament. (La Prensa, Nova York)

—No t'amoinis si no et records del número de la caseta. Vés entrant a totes, i allà on no cridin, és la teva. (London Opinion)

—Doncs aquí he vist pescar un barb i una truita. —El mateix dia? —No; el mateix any! (Sans Gêne, París)

—La teva dona s'ha tirat a l'aigua fa més de deu minuts i encara no ha sortit. —Deu estar entretinguda xafardejant. (Ric et Rac, París)

LES PLATGES ATAPEIDES —El banyista distret. — A quina estació baixa, senyoreta? (Ric et Rac, París)

XIII FESTIVAL MEZINÁRODNÍ SPOLEČNOSTI PRO SOUDOBOU HUDBU V PRAZE

Capçalera del programa de Praga

les mateixes sensacions i els mateixos records. Semblava quasi impossible de sortir-se'n i de començar un veritable treball de reconstrucció. La confusió era gran. Però a poc a poc algunes línies generals començaven a dibuixar-se i a pendre formes tangibles. Es aleshores quan hom comença a cercar el veí, a voler ampliar les experiències comunes i a adonar-se de les necessitats de l'època. L'any 1922, la S. I. M. C. va ésser fundada a Salzburg.

Durant aquests tretze anys de la seva existència, la S. I. M. C. ha complert la seva missió. Els caràcters artístics del nostre temps són ben definits; els diversos estils han aconseguit un cert grau de maduresa i la música contemporània ha estat incorporada al repertori corrent. Els noms de tots aquells que havien estat els avant-guardistes d'altre temps, avui són familiars a tots els músics del món i a una gran part del públic. Alguns d'ells han esdevingut clàssics; també ho han esdevingut algunes obres. I aquests artistes i aquestes obres esdevinguts clàssics ocupen, en l'escala de les nostres apreciacions, el mateix lloc que les simfonies dels mestres clàssics o les òperes de Wagner. En fi, han format escola i una nova generació es llança ja a la competència. És evident que la tasca i el camí dels joves de la nostra generació és molt més fàcil. Els problemes de la transició del estil romàntic ja són, en principi, resoltos. El jove d'avui no ha de fer sinó decidir-se i adherir-se a l'escola amb la qual el seu talent més s'adigui, que més convingui a la seva expressivitat artística i a les finalitats que es proposa.

El mestre Lamote de Grignon ha tornat del seu viatge a Praga i ens porta una notícia importantíssima per als que ens interessem vivament per l'evolució de la música catalana: la celebració de la Festa Internacional de Música a Barcelona és segura per a la segona quinzena d'abril de l'any vinent. Si algú s'ha sentit escèptic i s'ha resistit a creure en l'eficàcia de les gestions que es feien, avui ha de rendir-se a l'evidència. L'entusiasme admirable, la tenacitat, i, sobretot, l'extraordinari talent d'organitzador del president de la secció catalana de la S. I. M. C. han aconseguit un èxit brillant. Tothom copsarà la importància que té per a la nostra ciutat la celebració d'aquesta festa en la qual es derivaran profits indubtables per a la nostra vida musical i per a l'orientació en l'ensenyament dels joves músics.

La festa consistirà, com el mestre Lamote de Grignon ha tingut l'amabilitat d'exposar-nos, de tres grans concerts simfònics i de dos concerts de música de cambra. A més, diverses manifestacions artístiques que es faran, donaran a conèixer a les masses d'estrangers que habitualment assisteixen a les festes anuals de la societat, els aspectes típics de la vida musical espanyola: un concert de l'Orfeo Català; un altre de la Banda Municipal, de prestigi extraordinari a l'estranger; de l'Escolania de Montserrat, etc. Avui seria prematur de demanar detalls de les obres i dels conjunts que sentirem. El mes de desembre es reunirà el jurat de la festa, compost pels mestres Lamote de Grignon, Ansermet, Webern, Woytowicz i Rüt-sager, per tal d'escollir les obres i els artistes que les han d'interpretar. Mentrestant les diverses reunions faran una crida als compositors de llurs països per a demanar-los la seva col·laboració i poder escollir les obres millors d'aquests darrers anys que pu-

serà un esdeveniment de la més gran importància nacional i internacional. Aquesta conjuntura es veu plenament confirmada per les impressions que el mestre Lamote de Grignon ha tret de la darrera festa a Praga i que gentilment ens ha comunicat. Per diverses raons el mestre no ha pogut assistir a totes les manifestacions musicals de la festa. La seva impressió general ha estat que la qualitat de la producció demostrada aquest any és molt superior a la del festival d'Amsterdam. Això confirma l'opinió que tenim del quadro general de la música actual. El confusonisme i el caos espiritual dels anys de la postguerra són liquidats definitivament.

Els compositors d'avui han trobat el seu equilibri i es fan comprendre d'una manera clara i, sovint, definitiva. És cert que l'escola schönbergiana ha persistit en el seu esoterisme i ni la mestria orquestral de les Variacions de Schönberg ni l'expressivitat aforística del concert de Webern no han pogut convèncer el nostre il·lustre músic català de la necessitat i de la justificació de llur estil. És evident que la seva producció no té pas vitalitat i que cal considerar-la com a un estudi de laboratori que com a tal ha tingut una gran influència sobre la formació de la consciència musical de la nostra època. És, sobretot, la producció dels joves txecs, com el concert de piano d'Os-terc, però també el Miserae de Hartmann, que han produït una impressió profunda sobre el mestre Lamote de Grignon. Per a fer una demostració del magnífic art escènic dels txecs, el govern oferí als congressistes una representació, al famós Teatre Nacional, de la Russalka, de Dvorák, obra més simfònica que dramàtica i que va ésser cantada admirablement.

En resum: el mestre Lamote de Grignon s'ha manifestat molt satisfet del nivell actual de la música contemporània i és en aquesta impressió que fonamenta tot el seu optimisme sobre la brillantor de la pròxima festa internacional a Barcelona. La secció de la S. I. M. C. de Madrid estava representada a la festa pels senyors Arbós i Salazar, els quals, per la seva banda, aportaren llur ajut, la qual cosa ens fa suposar que el festival de Barcelona de 1936 serà una manifestació representativa de la jove música espanyola.

No cal pas insistir a dir que MIRADOR es posa a la disposició de l'organització de la festa a la qual col·laborarà entusiàsticament.

OTTO MAYER

Wagner i Stravinski

On Wagner pretén seduir, Stravinski només «demostra». On Wagner exigeix de l'espectador una identificació el més completa possible amb les seves figures dramàtiques, és a dir, una fusió íntima entre l'es-cena i l'auditori, Stravinski aixeca barreres insuperables entre l'acció del drama i la reacció del públic, entre la vida irreal i transcendental dels personatges creats per la seva imaginació productora, i la vida i les sensacions ordinàries de l'espectador actual. «L'expressió — diu — no ha estat mai la propietat immanent de la música... La música és l'únic domini on l'home realitza el present. El fenomen de la música ens ha estat donat només per tal d'instituir un ordre en les coses, especialment un ordre entre l'home i el temps. És justament aquesta construcció, aquest ordre obtingut que ens produeix una emoció d'un caràcter molt especial que — i Stravinski insisteix molt sobre aquest punt — no té res de comú amb les nostres sensacions corrents i les nostres reaccions, filles d'impressions de la vida quotidiana.»

(«Igor Stravinski. Cròniques de la meua vida». Revista Ford, n.º 36.)

Els beneficis de la R. A. de C.

Un comunicant al qual sabem ben informat de les qüestions cooperatives, ens envia unes observacions molt interessants sobre la «natural» cooperativa de la Ràdio Associació de Catalunya que vénen a constituir una ampliació de les preguntes amb què finalitzàvem la nostra nota del número anterior.

Aquestes observacions es basen principalment sobre l'article 12 de la Llei de Bases de la Cooperació que divideix les societats cooperatives en populars i mercantils. Són les primeres les constituïdes «amb la finalitat de millorar les condicions de la vida o del treball dels obrers i classes modestes». Són mercantils «les constituïdes per persones de tota condició que tractin de millorar el rendiment de llurs negocis per mitjà de l'organització de tipus cooperatius».

R. A. de C. es fa passar per cooperativa «popular» amb tots els avantatges d'ordre fiscal i d'ordre sentimental que aquesta classificació comporta. És això legítim, a la llum de les dues definicions transcrites? El tret distintiu de l'empresa cooperativa del tipus de la que ens ocupa és el de pertanyer exclusivament als seus usuaris, els quals no treuen d'ella altra cosa que el servei o serveis per als quals s'han associat. Els serveis de R. A. de C. són, ben entès, els de radiofusió, però també i en no menor importància des del punt de vista cooperatiu els de publicitat comercial. Per als primers, els usuaris paguen una quota; per als segons, la tarifa convinguda. I no cal parlar d'una cosa que està als ulls de tothom: que els ingressos provinents dels serveis de publicitat són enormement superiors als que puguin reportar les reduïdes quotes que es paguen per al servei de radiofusió, de tal manera que la vida econòmica de la Ràdio Associació de Catalunya, com per altra banda la de tota altra organització privada de ràdio, està basada en la publicitat.

Aquestes dues classes d'usuaris per dues classes de serveis en transformant-se la Ràdio Associació de Catalunya en cooperativa han passat a ésser socis; la divisió fonamental que ara els fa socis radiofons i socis anunciants ha subsistit. Els uns són a la cooperativa i continuen pagant la seva quota perquè els doni un bon servei de radiofusió; els altres hi són i continuen pagant també la seva tarifa perquè «llurs» emissors difongui «llurs» anuncis i «llurs» negocis millorin» — únic objectiu que ara per ara sabem veure en la publicitat. Per tant, segons el nostre comunicant, la classificació de «popular» que es dona R. A. de C. no és legítima; la presència en ella de persones que «tracten de millorar el rendiment de llurs negocis» i sobretot el volum d'operacions que aquest sector representa, la fa caure plenament dintre de la categoria de cooperatives «mercantils».

Aquesta discriminació no tindria aquí una gran importància si quedés reduïda al camp doctrinal; però té una repercussió en el terreny pràctic que molts ignoren i que dona molta llum sobre el sobtat entusiasme dels senyors mercantils de R. A. de C. per la cooperació «popular». Hem al·ludit els avantatges d'ordre fiscal que aquesta classificació comporta: el més important és l'exempció de la contribució territorial i no cal dir si això té importància en vigílies de la construcció de la nova emissora al Prat. Hi juguen també els factors imponderables: les cooperatives populars són considerades d'interès públic i la Generalitat pot servir-se d'elles per a les seves finalitats socials. No cal tampoc subratllar el valor d'aquest antecedent davant els projectes de l'Estat en matèria de radiofusió o davant l'opinió pública, a la qual un dia o altre caldrà recórrer per a fer-la servir d'escambell, en el joc d'interessos que és la ràdio a casa nostra. El panorama seria ben diferent si R. A. de C. es veïés obligada a inserir darrera el nom de cooperativa l'adjectiu «mercantil» com són obligades de fer les de la seva classe.

Fins aquí el nostre comunicant. Hem acollit amb gust les seves observacions perquè les trobem fonamentades i perquè vénen a aportar nous elements de judici en aquest assumpte que ha aconseguit interessar vivament l'opinió musical catalana. Entretant, per avui ens permetrem de preguntar de nou, ja que la nostra pregunta anterior no ha estat contestada: Quin és el control que el Consell Superior de la Cooperació exerceix sobre Ràdio Associació de Catalunya, Societat Cooperativa «Mercantil»?

La col·lecció completa de MIRADOR pot consultar-se a l'Arxiu Històric de la Ciutat (Casa de l'Ardiaca)

—Ja en saps poc de ballar el tango! —Ah, és un tango? (Gringoire, París)

Subscriuiu-vos a MIRADOR

Rambla del Centre, 19 (Llibreria Bergé) - Barcelona

BUTLLETI DE SUBSCRIPICIO

El Sr. _____ que viu a _____ carrer _____ n.º _____ es subscriu a MIRADOR pel preu fixat de 3'50 ptes. trimestre.

de _____ de 193_____

Signatura

CAMISER ESPECIALISTA EXIT EN LA MIDA JAUME I, 41 Tèlèfon 11655